O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

Kuch — adolatda

Adolat

O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yil 22 fevraldan chiqa boshlagan ☼ 2002 yil 26 aprel ☼ juma ☼ № 16 (355) ☼ sotuvda erkin narxda

● Биз адолатли, демократик жамият қурмоқчи эканмиз, бир ҳақиқатни асло ёддан чиқармайлик: тепадан туриб, махсус фармон ёки декрет билан жамиятда адолат ва демократияни ўрнатиб бўлмайди. Бу барчанинг бирдек иштироки, биринчи навбатда пешқадам зиёлиларимиз, турли сиёсий партиялар, жамоат ташкилотлари намояндаларининг, масъул хизматчиларимизнинг ғайрати, жасорати, ақл-заковати билан рўёбга чиқадиган мураккаб ишдир.

Ислом КАРИМОВ.

«УМИД НИҲОЛЛАРИ» СПОРТ ЎЙИНЛАРИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Азиз ўғил-қизларим!

Аввало, барчангизни гўзал ва бетакрор диёримизнинг олтин водийси бўлмиш Фарғонада спорт ва ёшлик байрами – «Умид ниҳоллари» мусобақалари бошланиши муносабати билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Табиийки, дунёдаги ҳар қайси ота-она, ҳар бир миллат ва халқ ўз фарзандларини соғлом ва баркамол қиёфада кўришни орзу қилади. Сиз, ёшларнинг тимсолингизда биз буюк келажагимиз бунёдкорларини, юксак мақсад-муддаоларимизни ўзида мужассам этган, халқимизнинг ҳақиқий умиди, таянчи бўлган соғлом ва баркамол авлодни кўрамиз ва фахрланамиз.

Бугун тантанали суратда бошланаётган «Умид ниҳоллари» ўйинлари – ёшларни спортга жалб этиш бўйича мамлакатимизда яратилган яхлит тизимнинг муҳим узвий босқичи сифатида – барча мактаб ўқувчиларини қамраб олаётгани, айниқса, эътиборга сазовордир. Бу эса, жисмоний тарбия ва спортни жамиятимизда кучли оммавий ҳаракатга айлантиришдек эзгу мақсадни изчиллик билан амалга оширишда муҳим аҳамият касб этиши шубҳасиз.

Қадрли фарзандларим!

Сизларнинг чуқур, замонавий билимлар олиш ва маънавий юксалиш билан бир қаторда, спорт мусобақаларида қатнашишингиз, қизғин кураш ва беллашувларда жисмоний чиниқиб, иродангизни тоблаш, қийинчиликларни енгиш йўлидаги интилишларингиз келгуси ҳаётингизда янги-янги ютуқларга эришишда, ҳар томонлама етук инсонлар бўлиб вояга етишингизда мустаҳкам пойдевор бўлишига ишонаман.

Бу спорт ўйинлари йилдан-йилга сизларнинг қувватингизга-қувват, ғайратингизга-ғайрат қўшиб, биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлишингиз учун пухта замин яратади. Ўғил-қизлари ана шундай фазилатларга эга бўлган мамлакатнинг эса истиқболи албатта ёруғ бўлади.

Мана шу ҳаяжонли дақиқаларда сиз, озод юртимизнинг бахтиёр фарзандларини бугунги шодиёна билан яна бир бор қутлар эканман, сизларнинг ёшлик шижоатингиз, салоҳият ва имкониятларингиз кўзгуси бўлмиш мусобақаларда барчангизга зафарлар тилайман.

Азиз фарзандларим, Ватан тинчлиги ва фаровонлиги, унинг буюк келажаги йўлида эл-юртнинг таянчи ва фидойиси бўлиб яшаш саодатини ҳар нарсадан баланд тутинг.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад тилайман, ғалаба доимо сизларга ҳамроҳ бўлсин!

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти.

«Универсиада—2002»

КАТТА БАЙРАМГА ҲОЗИРЛИК

Бухорода «Универсиада – 2002» машъаласининг ёқилишига саноқли кунлар қолди

Бу қутлуғ тантана яқинлашган сари тайёргарлик ишлари ҳам тобора қизғин тус олиб, мазкур тадбир учун мўлжалланган иншоотлар бирин-кетин тайёр ҳолга келтирилмоқда. Ана шундай объектларнинг дастлабкиларидан бири «Ёшлик» спорт мажмуи бўлди. Баскетбол мусобақалари ўтказишга мўлжалланган мазкур иншоот капитал таъмирдан чиқарилиб, замонавий анжомлар, техника воситалари билан қайта жиҳозланди ва ҳар томонлама қулай шарт-шароит яратилди. Сузиш ва қўл тўпи бўйича баҳслар бўладиган «Семурғ» спорт мажмуи ҳам фойдаланишга топширилиш арафасида турибди.

Айтиш мумкинки, Бухоро кўркига кўрк бўлиб қўшилаётган «Бухоро» ўйингоҳи «Универсиада-2002»нинг ўзига хос тимсоли сифатида барпо этилмоқда. Негаки кичик олимпиада номини олган бу йирик тадбир айнан ана шу жойда тантанали очилади, мухлислар айрим катта беллашувлар, финал мусобақаларини ҳам шу ўйингоҳда томоша қиладилар.

Универсиаданинг бош майдони саналган бу спорт иншоотини кўрган киши ҳайратланмай, қўли гул бинокорлар меҳнати, яратувчанлиги, қудратига таҳсин айтмай иложи йўқ. Ўйингоҳнинг аввалги қиёфаси билан қайта бунёд этилгандан сўнгги кўринишини хаёлан муқояса этсангиз бу ерда амалга оширилган беқиёс ишлар кўлами янада ойдинлашади. Шу ўринда ўйингоҳ илгаригидан 1,5 гектарга кенгайганлиги, 4 гектардан ортиқ майдонни эгаллаши ва 3 қаватдан иборатлиги, томошабинлар ўрнининг ҳам аввалгига қараганда икки ҳисса кўп – 2400 талиги ҳар бирида 60-70 кишининг овқатланиши учун қулай шароит бўлган 14 та буфет борлиги, спортнинг бошқа бир қатор турлари билан шуғулланиш учун мослаштирилган замонавий заллар мавжудлигини эътироф этиш кифоя.

Бундан ташқари шаҳарда амалга оширилган кенг кўламли ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишларини ҳам алоҳида эътироф этмасдан бўлмайди. Йўл ёқаларига минглаб туп манзарали дарахт кўчатлари ўтказилиб, янги-янги сув йўллари чиқарилди. Бино ва кўчалар байрамона тусга кирмоқда. Бир сўз билан айтганда, универсиада баҳонасида қадимий шаҳар қайтадан чирой очди.

Спорт мусобақаларининг ҳар томонлама кўнгилдагидек ўтишини таъминлаш билан бир қаторда меҳмонларнинг яшашлари, бўш пайтларини сермазмун ўтказишлари, нафақат Бухоро шаҳри, балки вилоятнинг диққатга сазовор жойлари, муқаддас қадамжоларини бориб кўришларини ташкил этиш учун ҳам бир қатор тадбирлар амалга оширилмоқда.

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ,
«Адолат» мухбири.

УМИД НИҲОЛЛАРИ—ИСТИҚБОЛ ЧИРОҚЛАРИ

24 апрель куни бу ерда «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди. Мазкур маросим олдидан Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан мусобақаларда иштирок этиш учун келган ёш спортчилар, ҳакамлар ва спорт фахрийлари буюк бобокалонимиз Аҳмад ал-Фарғоний ҳайкалини зиёрат қилиб, унинг пойига гулдасталар қўйдилар.

Қайд этиш жоизки, мазкур якунловчи мусобақалар бошлангунга қадар нафақат «Фарғона» стадиони, балки вилоятдаги бошқа ўнлаб спорт майдонлари таъмирланди. «Дельфин» сув ҳавзаси, «Истиқлол» теннис мажмуи, шунингдек, Марғилон шаҳри, Тошлоқ, Қиргули ва Фарғона туманларидаги спорт мажмуаларида ёшлар учун зарур барча шарт-шароитлар яратилди. Бу ерда спортнинг ўн бир тури – футбол, волейбол, баскетбол, теннис, стол тенниси, сузиш, миллий кураш, белбоғли кураш, шахмат, қўлтўпи ва енгил атлетика бўйича мусобақалар ўтказилади.

...Гўзал Фарғона шаҳрига оқшом тушган бўлса-да, кўчалар ва хиёбонлар ёп-ёруғ. Заррин нур таратаётган ранг-баранг чироқлар, майин ҳилпираётган байроқлар кишига байрамона кайфият улашади. Марказий стадион узра «Умид ниҳоллари» спорт ўйинлари бошланишидан дарак берувчи оҳанглар янграйди. Стадионга мусобақа иштирокчилари кириб келади.

Анжуманни Фарғона вилояти ҳокими А. Отабоев очди.

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Умид ниҳоллари» спорт ўйинлари иштирокчиларига йўллаган табригини Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Т. Рисқиев ўқиб эшиттирди.

Стадион узра Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янграйди. Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғи ҳамда умумий ўрта таълим мактаблари ўқувчиларининг «Умид ниҳоллари» биринчи республика мусобақалари байроғи кўтарилади. Мусобақа иштирокчилари тантанали қасамёд қабул қиладилар.

«Умид ниҳоллари» мусобақалари машъаласи ёқилади. Бу машъала Тошкент вилоятида жойлашган «Физика-Қуёш» илмий-ишлаб чиқариш маркази Материалшунослик институтининг катта қуёш печидан ўт олган. Уни спорт соҳасида улкан ютуқларга эришган йигит-қизлар Фарғонага шаҳар ва қишлоқлар узра қўлма-қўл олиб келдилар.

«Умид ниҳоллари» мусобақалари иштирокчиларининг кўргазмали чиқишлари бошланади. Сўнгра майдонга таниқли рақс жамоалари, ўзбек эстрадаси юлдузлари чиқади. Улар театрлаштирилган томошаларни бошлаб беради.

Шундай қилиб, мамлакатимизда биринчи «Умид ниҳоллари» спорт ўйинлари бошланди. Мазкур мусобақаларнинг «Умид ниҳоллари» деб аталишида чуқур маъно бор. Зеро, бугунги ниҳоллар эртага азим чинорларга айланажак.

Маросимда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ҳ. Кароматов иштирок этди.

Фарғонада «Умид ниҳоллари» спорт ўйинлари давом этмоқда.

Суратларда: мусобақадан лавҳалар. Ш. ОЛИМОВ, М. ҚОДИРОВ, Ш. ҚОРАБОЕВ (ЎзА) олган суратлар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитасининг кеча бўлиб ўтган йиғилишида тадбиркорларнинг ҳуқуқларини ва қонуний манфаатларини таъминлашга қаратилган қонунлар ижроси устидан Ўзбекистон Республикаси прокуратура органларининг назорати амалиёти билан боғлиқ масала муҳокама қилинди. Уни мазкур қўмита раиси И. Собиров бошқарди.

Йиғилишда таъкидланганидек, кейинги икки йил ичида хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятида аниқланган қонунбузарлик ҳолатлари юзасидан 278 та жиноят иши қўзғатилиб, қонунга хилоф равишда қабул қилинган ҳужжатлар юзасидан 586 та протест, қонунбузарликни бартараф этиш ваколатига эга бўлган идораларга 1641 та тақдимнома киритилган. Қонунларнинг бузилишига йўл қўймаслик хусусида 2879 та шахс расман огоҳлантирилган, 5378 та шахс эса маъмурий, интизомий ва моддий жавобгарликка тортилган. Тадбиркорлик субъектлари манфаатларини кўзлаб улар фойдасига 1,2 миллиард сўм миқдоридаги зарарни ундириш юзасидан хўжалик судларига 513 та даъво аризалари киритилиб, шундан 482 та даъво қаноатлантирилган, 605,8 миллион сўмнинг ундирилиши тўлиқ таъминланган. Хусусан, тайёрлов корхоналари томонидан контрактация шартномалари асосида фермер хўжаликлари топширган маҳсулотлар учун уларнинг манфаатларини кўзлаб хўжалик судларига 15,3 миллион сўмга даъво аризалари киритишга ва маблағларнинг тўлиқ ундирилишига эришилган.

Тадбиркорларга жами 278,3 миллион сўмлик кредит маблағларини белгиланган тартибда олишда, деҳқон ва фермер хўжаликларига 7072 гектар ер майдонлари ажратиб берилишида амалий ёрдам кўрсатилганлиги эътироф этилди.

Шу билан бирга Ўзбекистон Республикаси прокуратура органларининг кичик ва ўрта бизнес субъектлари ҳамда деҳқон-фермер хўжаликларини қўллаб-қувватлаш, уларнинг ҳуқуқларини ва қонуний манфаатларини таъминлашга қаратилган қонунлар ижроси юзасидан назорат фаолиятининг самараси бугунги кун талабларига жавоб бермаётганлиги йиғилишда алоҳида қайд этиб ўтилди. Тадбиркорлар фаолиятини ноқонуний текшириш, уларнинг хўжалик фаолиятига асоссиз аралашиш каби қонунбузарликларнинг олдини олиш юзасидан прокурорлик таъсир чоралари самарадорлигини ошириш озим.

Солиқ, банк идораларнинг айрим раҳбар ходимлари тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш, уларни қўллаб-қувватлаш, тадбиркорларга кўмак бериш ўрнига ўз ваколатларини суиистеъмол қилиб уларнинг қонуний манфаатларига жиддий зарар етказиш ҳоллари ҳам учрамоқда. Банк муассасаларидан олинган кредит маблағларининг тадбиркорлик йўлида эмас, балки бошқа мақсадларда ишлатилиши, ўзлаштирилиши ва талон-тарож қилинишига йўл қўйиш, солиқ тўловларидан бўйин товлаш, даромадларни яшириш ҳоллари мавжуд.

Жойлардаги баъзи ҳокимлик идоралари томонидан тадбиркорлик субъектлари фаолиятига қонунсиз аралашиб, улар фаолиятига жиддий зарар етказиш ҳолатлари бартараф топмаган. Биргина Сирдарё вилоятининг шаҳар ва туман ҳокимликлари томонидан 2001 йилда тадбиркорлар, деҳқон-фермер хўжаликлари ва бошқа хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятига ноқонуний равишда аралашиб, 20 миллион сўм пул маблағлари турли жамоаларга муассислик ва ҳомийлик ёрдами сифатида ўтказиб берилган.

Прокуратура органларига кичик ва ўрта бизнес ҳамда деҳқон-фермер хўжаликларига ажратилган ерлардан берилган кредитлардан ва бошқа моддий ашёлардан қонунда белгиланган тарзда фойдаланиш, хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятида қонунбузарликка йўл қўймаслик мақсадида улар ўртасида кенг кўламда тушунтириш ишлари олиб бориш, қонунлар тарғиботи юзасидан турли тадбирлар ўтказиш, бу борада оммавий ахборот воситалари орқали чиқиш сингари таъсирчан имкониятлардан унумли фойдаланиш тавсия этилди.

Қарорда Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасига, Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмасига хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини қўллаб-қувватлашга қаратилган қонун ҳужжатларини кенг тарғиб қилишда, улар фаолиятига ноқонуний аралашувларнинг олдини олишда тадбиркорларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасида прокуратура органлари билан ҳамкорлик қилиш тўғрисида амалий маслаҳатлар берилди.

Ўз мухбиримиз.

ДЕМОКРАТИК ЖАМИЯТ САРИ

Ўзбекистон — Германия

Konrad -Adenauer- Stiftung

15–22 апрель кунлари Германия Федератив Республикасининг Конрад Аденауэр номидаги жамғармаси таклифига биноан Ўзбекистон сиёсий доираларининг вакиллари Германия Федератив Республикасида бўлиб қайтишди.

Республикамиз делегациясининг ушбу сафари чоғида немис диёрида сиёсатчи олимлар, сиёсий партиялар вакиллари, парламент аъзолари – депутатлар билан қизиқарли учрашувлар ва мунозаралар бўлиб ўтди. Делегация аъзолари немис парламентаризми тизимининг иши, сиёсий партиялар фаолияти билан яқиндан танишдилар, Германия сиёсий тизимига оид ҳар тарафлама фойдали маълумотлар олдилар.

Маълумки, Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти томонидан тан олинган жамиятни демократлаштириш, либерал бозор муносабатларига ўтиш йўлидаги собитқадамлиги 2001 йил 11 сентябрь воқеаларидан сўнг қатъий ва мустақил сиёсатида ҳам ёркин намоён бўлди. Мамлакатимиз ҳеч иккиланмасдан терроризмга қарши курашувчи халқаро иттифоқни қўллаб-қувватлади ва бугунги кунда унга амалий ёрдам бермоқда.

Жорий йилнинг январь ойида Ўзбекистонда икки палатали парламент тузиш ва республика Президентининг ваколат муддатини узайтириш бўйича ўтказилган умумхалқ референдуми мамлакатимиз ҳаётидаги муҳим воқеалардан бири ҳисобланади.

Таъкидлаш жоизки, ушбу референдум натижалари Ўзбекистон халқининг ижтимоий-сиёсий ҳаётни либераллаштириш ва демократлаштириш борасида танланган йўлни қўллаб-қувватлаётганини, дунёнинг АҚШ, Германия, Буюк Британия, Италия, Франция, Швейцария, Япониядек давлат тузилишидан қатъий назар, ривожланган мамлакатлардаги каби республикада икки палатали парламентни тузиш учун вақт етганини англаганлигини яна бир бор намойиш этди.

Шуни мамнуният билан қайд этиш лозимки, Ўзбекистонда янги профессионал парламентга ўтиш учун мавжуд сиёсий ва бошқа шарт-шароитлар етилди: тегишли ҳуқуқий асос яратилди, кўп партиявийлик тизими етарлича ривожланди, профессионал сиёсатчилар – малакали ҳуқуқчилар, иқтисодчилар, сиёсатшуносларнинг, шунингдек сиёсий ва ҳуқуқий маданиятга эга бўлган сайловчиларнинг кенг табақаси шаклланди.

Шу ўринда 1994 йилдан бери Ўзбекистонда демократия асосларининг шаклланишига, сиёсий таълим тизимининг ривожланишига, республика аҳолисининг сиёсий билим ҳамда ҳуқуқий маданиятини юксалишига кўмаклашиш учун фаол иш олиб бораётган Кондрад Аденауэр номидаги жамғарманинг катта хизматларини алоҳида таъкидлаш жоиздир. Айниқса, Ўзбекистон сиёсий доиралари вакилларининг ушбу сафари ташкилотчиси К. Аденауэр номидаги жамғарманинг мамлакатимиздаги вакили, жаноб Вольфганг Шрайберга бу эзгу йўлда ҳеч ҳам чарчаманг, деймиз.

Жорий йилнинг апрель ойи бошида бўлиб ўтган республика Олий Мажлисининг саккизинчи сессиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти муҳтарам Ислом Каримов томонидан «Кучли давлатдан – кучли жамият сари» шиори остида илгари сурилган давлат сиёсатининг стратегик йўналиши нуқтаи назаридан қарайдиган бўлсак, мазкур жамғарманинг бундай фаол кўмаги янада долзарб ва муҳим аҳамият касб этади.

Делегация таркибида бўлган Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Сиёсий Кенгаши котиблари Равшан Ҳайдаров ва Тўхтамурод Тошев Германия парламенти фаолияти билан танишиб қайтдилар.

● Газетамизнинг 2-саҳифасида сиз азиз муштарийлар Германия парламенти, унинг бугунги сиёсий ҳолати билан танишасиз.

ЕТТИ ИҚЛИМ САДОСИ

● Белград шаҳридаги «М» меҳмонхонаси.

ИСРОИЛ ҚЎШИНЛАРИ ХЕВРОНГА КИРИШДИ

● Исроил қўшинлари Хеврон шаҳрига киришди. Иордан дарёсининг ғарбий қирғоғидаги бу йирик шаҳарга яқинда бўлиб ўтган ҳарбий операция чоғи Исроил ҳарбийлари кириб улгурмаган эдилар. Шаҳарга бир йўла йигирмага яқин танклар ва бронемашиналар киритилган.

Фаластин томони берган маълумотларга қараганда, Исроил аскарлари фуқароларни тинтув қилмоқда ва қамоққа олмоқда. Бироқ, Исроил армияси мазкур воқеа юзасидан ҳали бирон изоҳ бергани йўқ.

Айни пайтда Фаластин томони Исроил ҳарбийлари томонидан қидирилаётган фуқаролар тақдири борасида хавотирда эканини билдирган. Уларни дўст мамлакатлардан бирига юбориш масаласи кўрилмоқда.

Бу борада БМТ Фаластин қочоқлари лагерларида исроилликлар томонидан уюштирилган қирғинлар хусусида маълумотлар йиғишда давом этмоқда. Исроил томони талабига кўра, делегацияга терроризмга қарши кураш бўйича мутахассис ҳам жалб этилган.

РОССИЯЛИК ТОЛИБ ХОЖИЕВ АЪЛОЧИ ЎҚУВЧИ БЎЛГАН

Кубадаги Гуантанамо лагерида сақланаётган толиб маҳбуслар ичида энг сирлиси бўлмиш россиялик толиб ҳақида дастлабки маълумотлар тўпланди. Ўзини «Уфалик Алмаз Шарипов» деб таништираётган толиб аслида Бошқирдистоннинг кичик бир шаҳрида терговчи бўлиб ишлаган Шомил Хожиев бўлиб чиқди. Айни пайтда ушбу шаҳарда унинг онаси ва опаси яшамоқда.

Маҳбус Хожиевнинг ёши ўттизда. Оилада уч фарзанд бўлишган – икки опа ва Шомил. Шомилнинг отаси аллақачон ўлиб кетган, онаси ва Фарида исмли опаси кўп қаватли уйлардан бирида яшашади.

– У яхши бола эди, – дейди Фарида Хожиева. – Аълочи эди. Саккизинчи синфдан кейин ПТУга борди, электрик бўлди. Кейин армияга кетди. 1991 йили армиядан қайтиб келди ва техникумда ўқиди. Сўнг милицияга ишга ўтди.

1997 йили Шомил милициядан ишдан кетди. Кейин қандайдир мадрасага кирган ва шундан буён ундан дом-дарак бўлмаган.

КАСПИЙНИ БЎЛИБ ОЛИШ КИЙИН КЕЧМОҚДА

Ашгабадда Каспий бўйи мамлакатларининг илк саммити бўлиб ўтди. Бироқ, Россия, Эрон, Қозоғистон, Озарбайжон ва Туркманистон раҳбарлари учрашув якунларига кўра, Декларацияни имзоламадилар.

Табиий захиралари юзлаб, миллиардлаб доллар билан баҳоланадиган Каспий денгизи мақоми яна номаълум муддатга ўзгаришсиз қоладиган бўлди. Ҳозирча беш мамлакат Каспийни ўзаро бўлиб олмас экан, Россия Каспий нефтининг бош транзит экспортёри бўлиб қолаверади. Бугунги кунда Россия ҳудудидан иккита йирик нефть қувурлари ўтган. Боку – Новороссийск ва Тенгиз – Новороссийск.

Денгиз қоғозда давлатларга бўлингунга қадар бирон давлатнинг янги денгиз қувури линиясини ишга тушириши даргумон.

ТЕРРОРИЗМГА ҚАРШИ КУРАШДА КУЧЛАР БИРЛАШМОҚДА

Деҳлида Хитой ва Ҳиндистон ҳукуматлари вакиллари ўртасида терроризмга қарши кураш масалаларига бағишланган анжуман бўлиб ўтди. Унда томонлар ҳар иккала давлатда терроризмга қарши кураш борасида йиғилган тажрибалар билан ўртоқлашдилар.

Айни чоғда БМТ доирасида ҳар иккала масалаларга бағишланган анжуман бўлиб ўтди. Унда томонлар ҳар иккала давлатда терроризмга қарши кураш борасида йиғилган тажрибалар билан ўртоқлашдилар. Айни чоғда БМТ доирасида ҳар иккала мамлакат ўртасида ҳамкорлик масаласи муҳокама қилинди.

Томонлар бундай мулоқотлар ҳар иккала томон учун манфаатли эканини алоҳида уқдириб ўтдилар. Анжуманда бўлғуси ҳамкорликнинг янги қирралари хусусида келишиб олинди. Ушбу мавзудаги навбатдаги анжуман келгуси йилнинг бошида Пекинда ўтказиладиган бўлди.

100 ДАН ЗИЁД ХИЗМАТЧИ ҲИСБГА ОЛИНДИ

Сешанба куни АҚШ Федерал кучлари томонидан Вашингтондаги учта аэропортнинг 100 дан зиёд хизматчилари ҳибсга олинган. Улар қалбаки ҳужжатлар тайёрлаш ва яна бир қатор ҳуқуқбузарликлар содир этишда гумон қилинмоқда. Бу ҳақда АҚШ Бош прокурори Жон Эшкрофт маълум қилди. Ҳибсга олинганлар орасида халқаро аэропортнинг ҳизматчилари ҳам бор. Ўтган йилнинг 11 сентябрида террорчилар мазкур аэропортдан лайнер олиб қочганди.

Эшкофтнинг сўзларига кўра, АҚШнинг барча аэропортлари маъмурияти тергов материалларини эътиборга олиши керак. «Reuters» ахборот агентлигининг хабарлари олиш жараёни 11 сентябрда содир этилган террорчилик ҳаракатларидан кейинги хавфсизликни кучайтириш бўйича амалга оширилган чора-тадбирларнинг биридир. Охирги ойларда АҚШнинг қатор аэропортларидан турли сабабларга кўра, 350 нафар киши ҳибсга олинган.

Ҳозиргача ҳибсга олинганларнинг террорчилар билан алоқадорлиги тўғрисида биронта далил йўқ. Ҳибсга олинган хизматчилар асосан ҳужжатларни қайд қилишда сохталикка йўл қўйганликда айбланмоқдалар.

● Потсдам шаҳрининг бир кўриниши.

Жаҳон парламентлари тажрибасидан

Германия Федератив Республикасининг ер майдони – 357. 050 квадрат километр; аҳолиси – 82.133 000 киши; давлат тили – немис тили; пойтахти – Берлин (1999 йил июлдан); пул бирлиги – евро (2002 йил 1 январдан); давлат тузуми – парламентар демократик республика; давлат тузилиши – 16 та ўлка (Ланд)дан иборат федератив давлат;

Давлат раҳбари – Президент Иоханнес Рау (23.05.99 йилдан); ҳукумат раҳбари – Канцлер Жесард Шрейдер (27.10.98 йилдан);

Парламент икки палата – Бундестаг ва Бундесратдан иборат. Парламентнинг кўпчилигини Социал-демократлар партияси, Христиан – демократлар Иттифоқи ва Либераллар партияси ташкил этади. Келгуси парламент сайловлари шу йил сентябрда бўлиб ўтади. Келгуси президентлик сайловлари 2004 йил баҳорда бўлиб ўтади.

Иқтисоди – эркин бозор иқтисоди. Ялпи ички маҳсулот – 1.940.0 млрд. доллар; аҳоли жон бошига – 23 629 доллар; йиллик ўсиш – 1,5 фоиз (1999 йил).

ГЕРМАНИЯ ПАРЛАМЕНТИ

Европа сарҳадларида Иккинчи жаҳон урушининг тугаши билан немис заминида иккита давлат пайдо бўлди. 1949 йил май ойида Германия Федератив Республикаси, октябрда эса Германия Демократик Республикаси ташкил топди. 1949 йил 23 майда қабул қилинган Ғарбий Германиянинг Асосий Қонуни мамлакатни «демократик ва ижтимоий федератив давлат» деб эълон қилди (20-модда). Унга кўра давлат 12 федератив бирликдан ташкил топиб (23-модда), Шарқий Германия билан бирлашиш ғояси ҳам Конституция эътиборидан четда қолмаган эди. «Асосий қонун Германиянинг қолган қисмларида улар қўшилганларидан кейин кучга киради», деб таъкидланган эди 23-моддада. Мазкур модда 1990 йил 31 августда Бирлашиш тўғрисидаги шартноманинг имзоланиши билан бекор қилинди. Айни пайтда Германия Демократик Республикасининг Конституциясида ҳам бирлашиш ғояси [illegible]. Фақат 1974 йилдагина мазкур модда янги Конституциядан олиб ташланди. Дарҳақиқат, орадан қирқ йил ўтиб, 1990 йил 3 октябрда Берлин девори қулади. Ягона Германия давлати қайта дунёга келди. Маълумки, Германия 1862-1871 йиллар давомида О. Бисмарк томонидан бирлаштирилган эди. Собиқ Германия Демократик Республикаси ўрнида 5 та ўлка (Ланд) ташкил этилди ва мустақил Берлин билан биргаликда ГФР таркибига кирди. Ҳар икки давлат халқаро шартномалар асосида барпо этилган эди. Шунинг учун бирлашиш ана шу халқаро шартномани талаб этарди. 1990 йил 12 сентябрда Москвада бўлиб ўтган учрашувда собиқ ГФР, ГДР, СССР, АҚШ, Франция ва Буюк Британия ўртасида «2+4» шартномаси имзоланди. Эндиликда бирлашиш учун ҳеч қандай монеълик қолмаган эди. Янги Германия федерациянинг барча элементларини ўзида сақлаб қолди. Жумладан, давлатнинг сиёсий тузуми [illegible] парламентар демократик республика тузуми шарқий ҳудудларга ҳам жорий этилди.

Парламент

Қонун чиқарувчи ҳокимият парламент томонидан амалга оширилади. Парламент икки палата – Бундестаг ва Бундесратдан иборат.

Бундестаг умуммиллий вакиллик палатаси бўлиб, 656 нафар депутатдан иборат. Депутатлар тўрт йил [illegible] йўли билан [illegible] сайланади.

Бундесрат эса федерал вакиллик органи бўлиб, ўлкалар манфаатини ҳимоя этади. Палата 68 аъзодан иборат. Уларнинг барчаси ўлкалар ҳукуматлари томонидан тайинланадилар. Шунинг учун Бундесратни ҳукуматлараро вакиллик палатаси деб ҳам аташ мумкин. Ҳар бир ўлка камида учтадан вакил тайинлайди. Аҳолиси 2 миллиондан ортиқ бўлган ўлкалар 4 тадан, 6 миллиондан ортиқ ўлкалар эса 5 тадан, 7 миллиондан зиёд аҳолига эга ўлкалар 6 тадан вакил тайинлаш ҳуқуқига эга. Бошқа давлатлардан фарқли ўлароқ, Германиянинг Асосий қонуни ҳар икки палатанинг ваколатларини аниқ ва равшан тарзда белгилаб берган. «Федерация қонунчилиги» деб номланган 70-моддаси [illegible] 73-моддаси Федерацияга (Бундестагга) [illegible]: ташқи ишлар, мудофаа, фуқаролик; [illegible] ҳаракат эркинлиги, паспорт режими, эмиграция, иммиграция ва экстрадиция; валюта, пул муомаласи, [illegible] божхона [illegible] товар муомаласи, [illegible] темир йўл [illegible] ҳаво алоқаси; почта ва телекоммуникация [illegible].

Бироқ, 71-модда федерациянинг мутлақ қонунчилик ваколатлари соҳасида ўлкаларнинг ҳам ваколатларини [illegible]. Бунинг учун улар федерал қонун [illegible] бундай ҳуқуқ бериши керак. Умуман олганда, миллий сиёсатнинг энг муҳим масалалари Бундестаг ваколатлари сирасига киради. Бундестаг 67-моддага биноан, ҳукумат раҳбари – федерал Канцлерга ишончсизлик билдириши [illegible].

38-моддага [illegible] Бундестаг фаолиятини тартибга солади. [illegible] Бундестаг сайловдан кейин 30 кун ичида тўпланади. [illegible] Бундестаг мажлислари очиқдир. [illegible] ёпиқ деб эълон қилиниши мумкин.

Бундан ташқари Бундестагда [illegible] комитетлари, Европа Иттифоқи ишлари бўйича комитет, [illegible] петициялар бўйича комитет ва бошқа комитетлар фаолият кўрсатади. [illegible]

Бундесрат ваколатларига келсак, Асосий қонунининг 74-моддаси рақобат қилувчи қонун чиқарувчилик [illegible].

[illegible] Шу ўринда яна бир нарсани таъкидлаб ўтиш лозимки, рақобат қилувчи қонун чиқарувчилик ваколатига фақат федерация [illegible].

Бундан ташқари Бундесрат ваколатлари 73-моддаси [illegible].

Демак, ўлкалар [illegible] манфаатига тегишли қонунлар ҳар икки палата томонидан қабул қилиниши шарт (маъқулланиши мажбурийдир).

Бундесрат фаолияти

52-моддага асосан Бундесрат ўз президентини бир йил муддатга сайлайди. Президент Бундесрат мажлисини

чақиради. Мажлис ҳамида иккита ўлка вакиллари ёки федерал ҳукуматнинг талаби билан чақирилиши шарт. Унинг мажлислари очиқдир, айни пайтда ёпиқ деб эълон қилиниши ҳам мумкин. Биринчи мажлисда палата регламенти қабул қилинади. Бундесрат қарорлари оддий кўпчилик овоз билан қабул қилинади. Бундесрат қошида ўлка ҳукуматларининг аъзолари киритилган комитетлар фаолият кўрсатади. Чунончи, Бундесрат Европа ишлари бўйича палата ташкил этиш ҳуқуқига эга (52.3-банд). (Мазкур модда 1992 йил 21 декабрь қонуни билан киритилган). Федерал ҳукумат аъзолари Бундесрат ва унинг комитетлари мажлисларида иштирок этадилар, талаб этилган ҳолатларда уларнинг иштирок этишлари мажбурийдир. Федерал ҳукуматнинг жорий ишлардан Бундесратни хабардор қилиб туришлари шарт.

Германия парламентида учдан икки қисми Бундестаг депутатларидан, учдан бир қисми эса Бундесрат аъзоларидан ташкил топган Қўшма комитетлар ҳам фаолият кўрсатади. Қўшма комитетнинг ташкил этилиши ва бу жараён махсус регламент билан тартибга солинади.

Қонунлар қабул қилиш

Қонун лойиҳалари Бундестагга федерал ҳукумат, Бундестаг аъзолари ва Бундесрат томонидан киритилади. Федерал ҳукумат лойиҳалари аввало Бундесратда кўриб чиқилиши лозим ва олти ҳафта мобайнида лойиҳалар бўйича фикр билдириш ҳуқуқига эга. Тез муддат ичида қабул қилиниши лозим бўлган лойиҳаларгина уч ҳафта ичида Бундесрат фикри билдирилган ва билдирилмаганлигидан қатъий назар Бундестагга топширилади. Бошқа ҳолатларда Бундесрат муносабати билдиришиши билан қонун лойиҳалари дарҳол Бундестагга юборилади. Бундесрат томонидан илгари сурилган қонун лойиҳалари эса ўз навбатида федерал ҳукумат орқали уч ой ичида Бундестагга жўнатилади. Ҳукумат лойиҳалар бўйича ўз муносабатини билдириши шарт. Бундестаг томонидан қабул қилинган федерал қонунлар Бундестаг президенти томонидан Бундесратга топширилади. Бундесрат қабул қилинган қонунни олгандан сўнг уч ҳафта давомида лойиҳаларни биргаликда муҳокама қилиш учун Бундестаг ва Бундесрат аъзоларидан ташкил топган қўшма комитет чақиришни талаб қилиши мумкин. Айни пайтда, қонун қабул қилиниши учун Бундесратнинг розилиги талаб қилинса, Бундестаг ва Федерал Ҳукумат ҳам ана шундай комитетни чақиришни талаб қилишлари мумкин (77.2-модда).

Агар Бундестаг Бундесратнинг розилиги талаб этилмаган қонунни қабул қилса ва бу қонунни Бундесратнинг норозилигига сабаб бўлса, у ҳолда Бундесрат қонун қабул қилингандан сўнг икки ҳафта ичида ўз норозилигини билдириши мумкин. [illegible] (78-модда).

Германия парламентаризмининг ўзига хос хусусиятларидан бири – икки палата орасида рақобатнинг мавжудлигидир. [illegible] «рақобат» сўзининг ишлатилиши (72, 74-моддалар) бу борада ҳеч қандай шубҳага ўрин қолдирмайди. Палаталар орасидаги ваколатлар тақсимоти масаласи ҳам етарли даражада аниқлик билан ўз ифодасини топган. Умуммиллий масалаларни ҳал этишда федерал палата – Бундестаг устивор мавқега эга. Чунки Асосий қонуннинг 31-моддасига биноан «федерал ҳуқуқ ўлкалар ҳуқуқидан устунликка эгадир».

Шундай бўлсада, 90-йиллардан бошлаб Бундесратнинг Европа Иттифоқи миқёсида таъсири тобора ортиб бормоқда. 1992 йил 7 мартда имзоланган Мастрихт шартномаси ўлкаларни Европа ҳуқуқи субъекти сифатида тан олиниши учун кенг йўл очиб берди. Шу сабабли 1992 йил 21 декабрда Германияда бир қатор конституциявий ўзгаришларни кўзда тутувчи қонун қабул қилинди. Шунингдек, 23-модда янги таҳрирда қабул қилинди. Унга кўра, эндиликда «Федерация ўзининг суверен ҳуқуқларини Бундесрат томонидан маъқулланган қонунлар воситасида (Европа Иттифоқига) топшириши мумкин». Бу эса Бундесратнинг қонунчилик ваколатларини янада кучайтириб юборди. Ўз навбатида ГФРга Европа Иттифоқи аъзоси сифатида юкланадиган ҳуқуқларга риоя этиш Бундесрат томонидан тайинланадиган ўлка вакилларига топширилиши лозим. Ҳуқуқларни амалга ошириш федерал Ҳукумат иштирокида ва унинг розилиги билан рўёбга чиқарилади. Бундай ҳолатда Федерациянинг бутун давлат учун жавобгарлиги ҳисобга олинмоғи зарур. Германия федерализми унинг сиёсий ҳаётида, чунончи палаталар орасидаги муносабатда ҳам ўз аксини топган. У қуйидаги ҳолатларда намоён бўлади:

1) Федерал президент Бундестаг ва Ўлкаларнинг халқ вакиллиги томонидан сайланадиган тенг миқдордаги аъзоларидан ташкил топадиган федерал мажлис томонидан сайланади (54-модда);

2) Асосий Қонунга ўзгартиришлар Бундестаг ва Бундесрат овозларининг учдан икки қисми розилиги билангина киритилиши мумкин (79-модда);

3) Федерал Конституциявий Суд Бунд ва Ландлар ўртасидаги ваколатлар тақсимотини назорат қилади (93-модда).

Парламент ва Президент

Германияда Президент (федерал Президент) давлат бошлиғи ҳисоблансада, ижроий ҳокимиятнинг барча жабҳаларини ўз қўлига олган эмас. У Бундестаг ва Бундесрат аъзоларидан ташкил топган федерал мажлис томонидан беш йил муддатга фақат бир марта қайта сайланиш ҳуқуқи билан сайланади. Бундестагга сайлаш ҳуқуқига эга ва 40 ёшга тўлган ҳар бир немис президент бўлиб сайланиши мумкин (54-модда). Кўриниб турибдики, президентнинг сайланиши парламент иродасига боғлиқ. Федерал мажлис аъзоларининг кўпчилик овозини олган шахс сайланган ҳисобланади. [illegible] (54-модда, 6-банд). Федерал президент Ҳукумат таркибига ҳам, федерация ва ўлкаларнинг қонун чиқарувчи органи таркибига ҳам кириши мумкин эмас, чунончи унинг ҳақ тўланадиган бирор лавозимни эгаллаши ёки фойда олиш мақсадида тадбиркорлик билан шуғулланиши қонун билан таъқиқланади.

Президент ваколатлари барча парламент бошқарувидаги давлатлар каби анча чекланган. У Вазирлар Маҳкамасини бошқармайди. Ҳукумат раҳбари – Бош Канцлерни тайинласада, унинг таклифи билан кўрсатилган номзод Бундестаг томонидан музокараларсиз сайланиши керак. Аниқроқ айтганда, Бундестаг аъзоларининг кўпчилик овозини олган шахс Канцлер этиб сайланган ҳисобланади ва президент томонидан тайинланади. Одатда парламент сайловларида ғолиб чиққан партия лидери Бош Канцлер этиб сайланади.

Федерал Президент буйруқлар ва фармойишлар чиқаради. Бироқ, улар ҳақиқий деб ҳисобланмоғи учун уларга федерал Канцлер ёки ваколатли федерал вазир контрассигнатура қилишлари (имзо чекишлари) керак. Бу ҳол унинг федерал Канцлерни тайинлаш ва уни вазифасидан бўшатиш, Бундестагни тарқатиб юбориш каби ваколатларига таалуқли эмас (58-модда).

Федерал Президент халқаро ҳуқуқий муносабатларда федерация вакили сифатида иш олиб боради, федерация номидан хорижий давлатлар билан шартномалар тузади, хорижий давлатларга вакил тайинлайди ва элчиларни қабул қилади.

Номинатив ҳуқуқлари доирасида федерал судьялар, федерал амалдорлар, офицерлар ва унтер офицерларни тайинлайди ва вазифаларидан озод қилади. Айрим ҳолларда, у федерация номидан авф этиш ҳуқуқини амалга оширади. Ниҳоят, Президент Бундестагни тарқатиб юбориши мумкин. Бироқ, бу ўз-ўзидан бўлмайди. Агар Президент томонидан таклиф этилган федерал Канцлер Бундестаг аъзоларининг кўпчилиги томонидан рад этилган бўлса, у ҳолда Президент Канцлер таклифи билан 21 кун ичида Бундестагни тарқатиб юбориши мумкин. Бундестаг ўз аъзоларининг кўпчилик овози билан бошқа федерал Канцлерни сайлаган тақдирда, тарқатиб юбориш ҳуқуқи бекор қилинади (68-модда).

Ўз навбатида парламент ҳам Президент истеъфосини талаб қила олади. Бундестаг ёки Бундесрат федерал Конституциявий Суд олдида Президент Асосий Қонунни ва бошқа федерал қонунларни қасддан бузганда, унга қарши айблов қўзғатиши мумкин. Агар федерал Конституциявий Суд уни айбдор деб топса, Президент лавозимидан маҳрум этилган деб эълон қилиниши мумкин. Мана шундай ҳолатларда бўшаб қолган Президент ваколатларини Бундесрат Президенти амалга оширади (57-модда). Германияда президентлик институти мавқеи президент Роман Херзог (1994-1999), И. Роу (1999 йил 23 майдан) даврида анча кучайди.

Парламент ва ҳукумат

Германияда ижроий ҳокимият – федерал Канцлер раҳбарлигидаги ҳукумат томонидан амалга оширилади. Канцлер миллий сиёсатни асосий йўналишларини белгилайди. Ҳукумат аъзолари – федерал вазирлар унинг таклифи билан президент томонидан тайинланади. Улар ўз тармоғидаги ишларни мустақил равишда олиб борадилар. Вазирликларнинг фаолиятлари орасидаги мувофиқлашув федерал Канцлер томонидан йўлга солинади. У президент таклифи билан Бундестаг томонидан музокарасиз сайланади. Агар таклиф этилган шахс сайланмай қолса, сайловдан кейин 14 кун ичида Бундестаг федерал Канцлерни ўз аъзоларининг мутлақ кўпчилик овози билан ўз номзодини сайлаши мумкин. Агар мана шу муддат мобайнида сайлов бўлмай қолса, зудлик билан овоз беришнинг янги тури ўтказилади, унда энг кўп овоз олган шахс сайланган ҳисобланади. Мазкур номзод Президент томонидан етти кун ичида тайинланиши керак, акс ҳода Президент Бундестагни тарқатиб юборади (63-модда). Бундестаг федерал Канцлерга, кўпчилик аъзолар томонидан унинг ўрнига ворис танлаб, федерал Канцлерни бўшатиш тўғрисидаги илтимос билан федерал Президентга бу илтимосни қондириши ва танланган шахсни Канцлер этиб тайинлаши лозим (67-модда). Мазкур ҳолат Германия тарихида икки марта қайд этилган ва уларнинг иккинчиси Бош Канцлерни истеъфо бериши билан якун топган.

1972 йил апрелда Канцлер Брандт Бундестагнинг ишончсизлик хавфи остида қолган ва атиги иккита хайрихоҳ овоз билан истеъфодан қутулиб қолган эди. [illegible] этди. 248 овоз (233 тага қарши) билан Бундестаг унинг номзодини рад этгач, Президент парламентни тарқатиб юборган эди. Лекин, бу жараён Асосий қонуннинг 68-моддаси билан амалга ошди. 1982 йилда эса Канцлер Шмидт Бундестаг ишончсизлигига дучор бўлди ва 1 октябрда истеъфо беришга мажбур бўлди.

Германия сиёсий ҳаётида «туб» ўзгаришлар кам учрайди. Чунки сиёсий кучларнинг анча барқарор мувозанати қарор топган. Партиялар курашида ҳам немисларга хос табиат сезилиб туради.

Сиёсий партиялар

Германияда сиёсий партиялар фаолияти Асосий Қонуннинг 21-моддаси, 1967 йил 24 январда қабул қилинган қонун ва бошқа ҳужжатлар билан тартибга солинади. Конституциянинг 21-моддасига асосан «партиялар халқнинг сиёсий иродасини шакллантиришга кўмаклашади. Улар эркин равишда ташкил этилиши мумкин. Уларнинг ички тузилиши демократик тамойилларга мос келиши лозим. Эркин демократик тузум негизларига зарар етказишга ёхуд уни йўқ қилишга ёки ГФРнинг мавжуд бўлишини хавф остига қўйишга интиладиган партиялар ғайриконституциявийдир».

Мазкур моддага асосан 1952 йил «ўнглар»нинг кичик радикал партияси, 1956 йил эса Коммунистлар партиясининг фаолияти таъқиқланган эди. Бироқ, 1968 йил уларнинг фаолиятига яна рухсат берилди.

Социал-демократлар партияси Христиан – демократлар Иттифоқи, Либераллар партияси ва Яшиллар партияси асосий партиялар ҳисобланади.

Христиан – демократлар Иттифоқи ихтиёрийлик асосида католик ва протестантларни ўзида бирлаштирган, катта таъсирга эга партиядир. 1949-1966 йилгача Бундестаг кўпчилигини ташкил этди. Партия лидери К. Аданауэр эса 1949-1963 йиллар давомида Бош канцлер бўлиб хизмат қилди. Ҳозирда унинг 1 миллионга яқин аъзоси бор. 1982 йилги парламент сайловлари яна уларнинг фойдасига ҳал бўлди.

1998 йилда эса ҳокимият тепасига Социал-демократлар партияси келди. Улар марксизм ғояларидан анча йироқ бўлган ислоҳотчи социалистлардан ташкил топиб, ғояларига кўра адолатсизликлардан холи капиталистик ва либерал тузум тарафдорларидир. Социал-демократлар партияси (1969-1982), йиллар парламентда кўпчилик ўринларни қўлга киритдилар. Партия лидери Брандт (1969—1974), Шмидт (1974—1982), ҳукуматни кетма-кет бошқардилар. Ҳозирда партиянинг тахминан 1 миллионга яқин аъзоси бор.

Либераллар партиясига келсак, эркин иқтисод ва сиёсат мазкур партиянинг асосий мақсадидир. Унинг бор-йўғи 100 минг атрофида аъзоси бор, холос. Мустақил ҳолатда ҳокимият тепасига келмаган бўлсада, 1969-82 йиллар Социал-демократлар билан, 1982 йилдан бери Христиан демократлар билан биргаликда ҳукуматни бошқаришда иштирок этиб келмоқда.

Кўпинча, Бош вазир — Канцлернинг истеъфо бериши ҳам партиялар фаолияти билан боғлиқ. 1963 йил К. Аданауэр бир томондан қариб қолганлиги боис (ўша пайтда у 87 ёшда эди), иккинчи томондан эса Либераллар партияси билан шартномавий мажбурияти туфайли истеъфо берди. Христиан-демократ Канцлер Л. Эрхард 1966 йил Либерал вазирларнинг ҳукуматдан чиқиб кетиши ва ўз партиясининг ёрдамидан маҳрум бўлгач, вужудга келган танг аҳволдан истеъфо бериш билан чиқа олди, холос. Либералларнинг социал-демократлар партияси билан бирлашиши туфайли 1969 йил канцлер В. Кизингер ва бу партиянинг социал-демократлардан ажралиб, христиан-демократлар партиясига қўшилиши натижасида 1982 йил канцлер У. Шмидт ўз лавозими билан хайрлашишга мажбур бўлди.

Кўриниб турибдики, партиялар ҳукумат фаолиятини белгилашда ҳам муҳим роль ўйнайди. 1982-1998 йиллар Германия тарихига «Коль асри» номи билан кирди. Бу давр ичида икки Германия бирлашди, ягона немис давлати шаклланди, иқтисод гуллай бошлади. Бироқ орадан кўп ўтмай Коль иқтисодий фирибгарликда айбланди, 2000 йил 18 январда Христиан-демократлар партияси раислигидан озод этилди. 1998 йил парламент сайловларида ғолиб чиққан Ж. Шрейдернинг Социал-демократлар партияси ҳам 1999 йилдан инқирозга юз тута бошлади. 2001 йилги маҳаллий ва регионал сайловларда кутилган натижалар бой берилди.

Ислоҳотлар ва самара

ЭЛГА ЕЛКАДОШ

Балиқчилик Маҳмуджон Жакбаров бундан беш йил аввал Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик ва ўрта бизнес субъектларини қўллаб-қувватлаш ва тадбиркорлик билан шуғулланувчиларга етарлича шарт-шароитлар яратиб бериш тўғрисида»ги қароридан руҳланиб бир хайрли ишни бошлашга азму-қарор қилганди. Тўғрироғи, ўша пайтларда у яшаётган қишлоқ ўрамидаги спорт буюмлари фабрикасининг шўъба корхонаси мавжуд технологияси эскириб, капитал таъмирлашга муҳтож бўлиб қолганлиги, хом ашё етишмаслиги сабабли иқтисодий инқирозга учраганди.

Оқибатда ишлаб чиқариш издан чиқиб, умумий қувватнинг бор йўғи 15 фоизи миқдорида маҳсулот тайёрланадиган бўлиб қолди. Кўпчилик ишчилар корхонадан қадамини узишди. Бу ҳол Маҳмуджонни бепарво қолдирмади. Вазиятдан чиқишнинг чораларини излади. Қишлоқ фуқаролар йиғини раисига, аъзоларига, ҳамкасбларига дилини ёриб, бу ерни хусусий корхонага айлантириш ниятида юрганлигини билдирди. Яхши ниятга яратганнинг ўзи йўл очади, деганларидек, Маҳмуджоннинг озгина эътибори, саъйи ҳаракати билан ишлар юришиб кетди. Пухта-пишиқ бизнес-режа ва меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлаб, туман ҳокимлиги ва унинг қошидаги тадбиркорлар палатасига топширди.

Саховатли ишнинг садақаси кетсанг арзийди деганларидек, туман ва вилоят мутасадди ташкилотлари ҳам унинг ҳаракатини қўллаб-қувватлади. Орзуси ушалди. «Мадина-97» хусусий кичик корхонаси ўз фаолиятини бошлади. Бир нечта ишчи, муҳандис-техник ходимлар билан фаолиятини бошлаган корхона капитал таъмирланди. Замонавий технологиялар билан жиҳозланди. Қишлоқда ишсиз юрган ёш-яланглар ҳисобига ишчилар сафи ортди. Дастлабки йилнинг ўзидаёқ иш ҳақи ва бошқа сарф-харажатлардан ташқари бир миллион сўмдан ортиқ соф фойда олинди. Фабрика асосан спорт кийим-кечаклари ва ўқувчилар сумкаси ҳамда мактаб формасини ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган. Шу кунларда унинг номини кўпчилик яхши билади.

Маҳмуджон Жакбаров ўзи ишлаб чиққан бизнес-режа билан кейинги йилларда кетма-кетига икки марта республика таълим савдо танловида муваффақиятли қатнашиб, унинг ғолиби бўлди. Аввалги йили мактаб ўқувчилари учун 10 минг донадан зиёд, ўтган йили эса худди ана шундай маҳсулот турларидан яна 17 минг донадан ортиқроғини жамоа болажонларимизга тортиқ этганликлари фикримизнинг исботидир.

«Мадина-97» хусусий корхонаси томонидан амалга оширилаётган яна бир хайрли иш – қишлоқ аҳолисини, хусусан, ёшларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этишни ўз олдиларига асосий мақсад қилиб олгани кўпчиликни қувонтирди. Корхонанинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, ишлаб чиқариш қувватини янада ошириш учун биргина ўтган йилнинг ўзида ўнга яқин замонавий тикув машиналари сотиб олиб ўрнатилди. Шунинг ҳисобига қўшимча ўн еттита ишчи ўрни яратилганлиги маҳаллий халқни обдан қувонтирмоқда.

Фабрика меҳнат жамоаси қишлоқни ободонлаштириш, омма орасида қадимдан нишонланиб келинган ўзбекона анъанавий удумлар, хусусан, атроф муҳитни саранжом-саришта тутиш, мевали ва манзарали дарахт-кўчатларини ўтказиш, корхона ҳамда оталиқдаги мактаб ўрамини гулзорга айлантириш, синф хоналарини қайта таъмирлаш ва жиҳозлашда амалий ёрдам бермоқда. Қолаверса, қишлоқдаги моддий жиҳатдан кам таъминланган оилаларнинг фарзандларидан ўн-ўн икки нафарини бепул мактаб формаси ва дарслик китоблар билан таъминлаяпти.

Хусусий фабрика жамоаси аҳолига хизмат кўрсатишни кенгайтириб кўп тармоқли ихтисослаштирилган қандолат цехини қуриб ишга туширишни режалаштирган. Айни кунларда истиқболда ишга туширилажак ушбу цехнинг лойиҳа-сметаси тайёрланмоқда. Агар у ишга туширилса, қишлоқда яна қирқта ишчи ўрни яратилади.

Холмирза МАТКАРИМОВ.

ИЗЛАГАН ИМКОНИЯТ ТОПАДИ

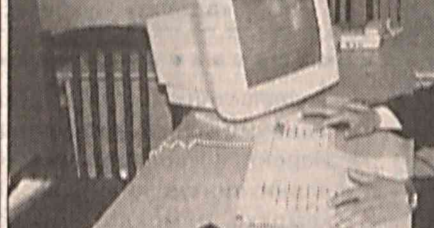

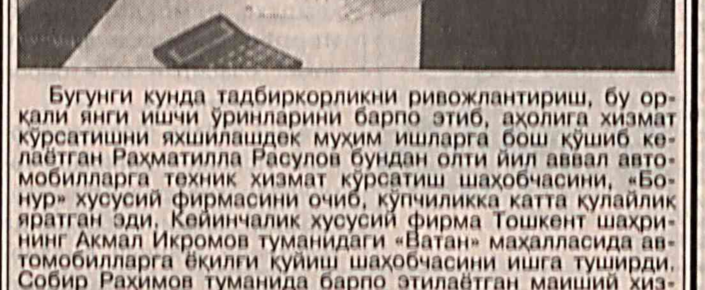

Бугунги кунда тадбиркорликни ривожлантириш, бу орқали янги ишчи ўринларини барпо этиб, аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилашдек муҳим ишларга бош қўшиб келаётган Раҳматилла Расулов бундан олти йил аввал автомобилларга техник хизмат кўрсатиш шаҳобчасини, «Бонур» хусусий фирмасини очиб, кўпчиликка катта қулайлик яратган эди. Кейинчалик хусусий фирма Тошкент шаҳрининг Акмал Икромов туманидаги «Ватан» маҳалласида автомобилларга ёқилғи қуйиш шаҳобчасини ишга туширди. Собир Раҳимов туманида барпо этилаётган маиший хизмат уйи эса ҳадемай пойтахтимиз аҳолисига хизмат кўрсата бошлайди. Яна 20 нафар одам ишли бўлади. Фирма раҳбари Раҳматилла Расулов айни пайтда 5 та савдо шаҳобчасини очиш ниятида юрибди. Аҳолига савдо хизмати кўрсатишдек савобли ишга бош қўшмоқчи. Зеро, излаган имконият топади.

Айни пайтда фирманинг 1-АЁҚШи жойлашган бинода «Алп-Жамол» банкининг минибанки ишга туширилди. Хусусий тадбиркорлар билан хусусий фирмаларга хизмат кўрсатиб келаётган мазкур янги тармоқнинг мижозлари сони тобора кўпайиб бораяпти.

СУРАТЛАРДА: 1-АЁҚШ операторлари Жамшид Саидов ва Аҳрор Қўчқоров иш устида; янги ишга туширилган «Алп Жамол» мини банкининг ташқи кўриниши; мини банк бош бухгалтери Эркин Аҳмаджонов янги операциялар устида ишламоқда.

Козим ЎЛМАСОВ олган суратлар.

Сессия садоси

ТАРАҚҚИЁТ ВА ЯНГИЛАНИШ ЙЎЛИДА

Мана ўн йилдан ошдики, мамлакатимиз муттасил ўзгаришлар жараёнини бошдан кечирмоқда. Бу ўзгаришлар ўзининг самарасини кўрсатмай қолгани йўқ. Президентимиз Ислом Каримов Олий Мажлис саккизинчи сессиясида сўзлаган маърузасида таъкидланганидек, «халқимиз ўн йил мобайнида жуда катта, асрларга тенг йўлни босиб ўтди ва бугун юртимизда олиб борилаётган ислоҳотлар ҳеч қачон ортга қайтмайдиган жараёнга айланди».

Лекин ислоҳотлар жараёни шуниси билан ҳам ислоҳотлар номини олганки, у бир жойда туриб қолмайди, босиб ўтилган йўлни танқидий баҳолаб, янги марраларни белгилаш имкониятини беради.

Албатта, мустақиллик давридаги туб ўзгаришларнинг ўн йиллик натижаси сифатида айтиш мумкинки, Ўзбекистонда кучли давлат асосан барпо этилди. Бунга бир қанча муҳим омиллар асос бўлди. Унинг биринчи омили – давлатнинг бошқарув жиловини қўлида мустаҳкам тутганлигидир. Давлатнинг иқтисодга оқилона аралашуви, бозор муносабатлари учун ташкилий-институционал асослар яратиш, кенг қамровли ислоҳотлар учун ҳуқуқий асосларни таъминлаш, мустаҳкам ва барқарор макроиқтисодий вазиятни сақлаш, молиявий ташкилотларнинг бир маромда ишлашини таъминлаш, ижтимоий хусусиятга эга бўлган соҳаларга маблағ ажратиш, аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлари учун ёрдамни амалга ошириш сиёсати олиб борилганлиги юқорида таъкидланган ижобий натижага олиб келди.

Иккинчидан, жамият ҳаётининг конституциявий-ҳуқуқий асосларини таъминлаш, сиёсий институтларнинг самарали фаолиятини йўлга қўйиш, ҳокимиятни суистеъмол қилишнинг олдини олиш, қонунчилик ва норматив механизмларни такомиллаштириш, суд ҳокимиятини суд ислоҳоти воситасида мустаҳкамлаш каби муҳим стратегик вазифалар амалга оширилди.

Учинчидан, кучли ижтимоий сиёсат юритиш, бозор иқтисодига ўтишни кескин силкинишларсиз, босқичма-босқич амалга ошириш орқали мамлакатнинг ички барқарор ривожи ташқи омил – хавфсизлик билан мустаҳкамланди. Шу тариқа давлатнинг жамият ҳаётини барқарорлаштирувчи ва тартибловчи роли тўла намоён бўлди.

Шу маънода кучли давлат институтлари тўла таъминланган, кучли фуқаролик жамиятига ўтиш заминлари яратилган пайтга келиб давлат органлари ваколатларининг маълум бир қисмини жамоат ташкилотларига ўтказиш эҳтиёжи туғилди. Хўш, ўтган даврда ўз ўрнини топган давлат институтлари шаклланиб келаётган фуқаролик жамияти институтлари билан қай тарзда мувофиқлашиб борди?

Президент Ислом Каримов Олий Мажлис сессиясидаги нутқида мамлакатимизда кечаётган ўзгариш ва янгиланиш жараёнларини сиёсий жиҳатдан баҳолади. Давлатимиз раҳбари [illegible] ўтказилган умумхалқ референдуми улкан аҳамиятга эга эканлиги ва бу улкан сиёсий тадбирнинг натижаларини амалда жорий этиш муҳимлигини таъкидлади. Дарҳақиқат, референдум якунларига кўра, халқимиз амалга оширилаётган янгиланиш сиёсатини тўлиқ қўллаб-қувватлашини намоён қилди. Эндиликда парламентимизнинг [illegible] вазифаси давлат ҳокимияти органларини ҳозирги замон демократик талабларига мос тарзда ислоҳ қилишнинг мустаҳкам ҳуқуқий асосини яратишдан иборат. Ўзбекистон Республикасининг «Референдум якунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг асосий принциплари тўғрисида»ги Конституциявий қонунининг қабул қилиниши жамият ҳаётини демократик мезонларга мос тарзда янада ислоҳ қилиш, фуқаролик жамияти институтларини дадилроқ шакллантиришда катта аҳамиятга эга бўлади. Бу амалга оширилаётган сиёсий ислоҳотлар йўлида қўйилган муҳим қадам бўлиб, у жамият ҳаётини кенг кўламли эркинлаштириш, юртимизда демократияни ҳаётимиз қоидасига айлантириш истиқболларини белгилаб беради. Айниқса, мамлакатимиз парламенти фаолиятини доимийлик ва профессионализм асосига кўчириш бўйича кўрилган амалий қарорлар жамият ҳаётини демократиялаштиришга ўз ижобий таъсирини ўтказади.

Шу тариқа, биринчидан, давлат ва унинг фаолиятида, давлат ҳаётининг тартибларида, сиёсий актларида, ҳуқуқий меъёрларида, ҳуқуқни муҳофаза этувчи органлар фаолиятида демократик талаб олдинги ўринга чиқади.

Иккинчидан, жамият сиёсий ҳаётини ташкил этишда, фуқароларимизнинг давлат ва жамият фаолиятидаги иштирокини фаоллаштиришда қонунларнинг барча учун бирдай амал қилишига эришишда дадил қадамлар қўйилади.

Мамлакатимиздаги эркинлаштириш жараёнлари вакилли ҳокимият муассасалари фаолиятини янада демократиялаштириш, ҳукумат фаолияти устидан парламент назоратини кенгайтириш ишида амалий қадамлар қўйишга олиб келиши зарур. Шу тариқа «Ҳокимият ҳокимиятни чегаралайди» қоидаси ҳам амалга ошадики, унинг сиёсий институтлар ва муносабатларга қўядиган талаби ҳукумат фаолиятида ошкоралик, аҳолининг барча қатламлари ва табақаларининг вакиллиги асосидаги ҳокимият шаклларининг тараққий этиши, сиёсий кучларнинг эркин фаолияти ва масъулияти, давлат органлари ва ҳукумат идоралари ва уларга хизмат қилувчилар фаолиятининг қонун билан қатъий боғланганлигига тўлиқ боғлиқдир.

Албатта, давлат институтлари ва фуқаролик жамияти институтларининг шаклланиши жараёнларини мувофиқлаштириш ўз-ўзидан кечадиган ҳодиса эмас. Олий Мажлис саккизинчи сессиясида Президентимизнинг ушбу йўналишда фуқаролик жамиятини шакллантириш масалаларига алоҳида эътибор қаратганлиги ҳам ана шу мураккаб вазифани теран англаш ва зарур вазифаларни белгилаб олиш эҳтиёжидан келиб чиққан.

Ҳокимият тузилмасининг жамоатчилик томонидан етарли назорат қилиниши, унга таъсир ўтказиш механизмларини яратиш масалалари ҳам ўз ечимини топиши лозим. Бунда мамлакатимизда фаолият юритаётган сиёсий партиялар катта аҳамиятга эга. [illegible] катта салоҳиятга эгадирлар. Маҳаллий ҳокимият органлари, ўзини ўзи бошқариш органлари, хусусан, маҳаллалар ҳам салмоқли кучга айланишлари зарур. [illegible]

Шуҳрат РУСТАМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси тингловчиси.

1-Тошкент Давлат тиббиёт институтининг клиник шифохонасида ўз касбига сидқидилдан меҳр қўйган малакали шифокорлар кўпчиликни ташкил этади. Уларнинг бири юқумли касалликлар бўлими мудири, тиббиёт фанлари номзоди, доцент, олий тоифали шифокор, соғлиқни сақлаш аълочиси Фарида Бобожоновадир. [illegible]

Опа ўз навбатида кўплаб ёш шифокорларнинг меҳрибон ва ғамхўр устози ҳамдир. [illegible]

СУРАТДА: Юқумли касалликлар бўлими мудири Фарида опа Бобожонова [illegible]

Козим ЎЛМАСОВ олган сурат.

Китоблар оламида

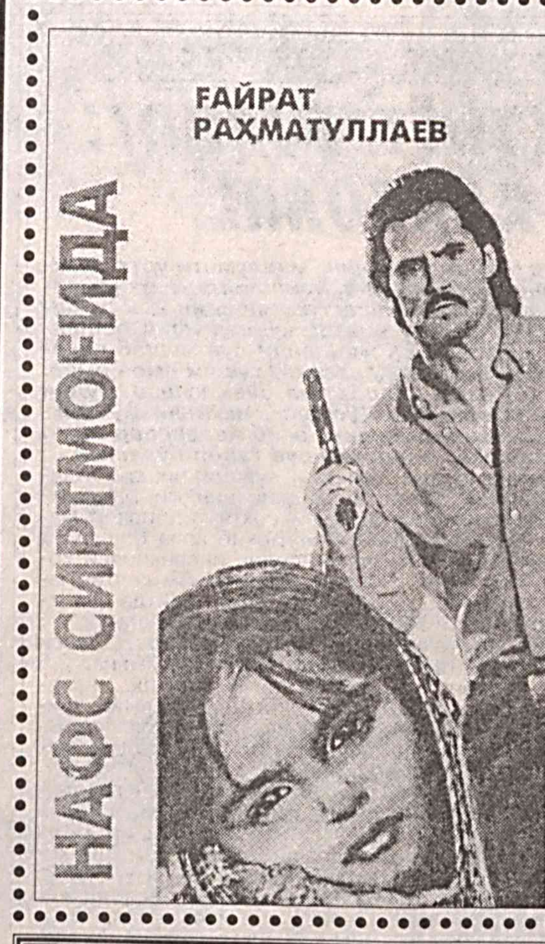

АДАШГАНЛАР ҚИСМАТИ

Бу фоний дунёда «нур бор экан, соя ҳам бўлади» деганлари рост. Чунончи, туриш-турмушимиз қанчалар фаровонлашиб, ҳаётимиз нурга тўлиб боргани сайин теварак-атрофимиздаги ўткинчи «соялару-кўланкалар» аниқроқ кўзга ташланиб қолаётгани сир эмас.

Кейинги пайтларда «Адолат» нашриёти томонидан чоп этилаётган асарлар айнан ана шундай ижтимоий-маънавий масалаларга бағишланаётгани, китобхонлар қалбини тозартириш мақсадини олдига қўйгани билан киши диққатини ўзига тортади. Яқинда нашриёт ёзувчи Ғайрат Раҳматуллаевнинг «Нафс сиртмоғида» номли китобини босмадан чиқарди.

Аввало, қисса детектив асарларга хос воқеалар тугуни билан бошланади. Яъни, дўкон мудири Холиқовни ўлдириб кетишади. Ва ана шу «тугун» атрофида бошқа ҳодисалар ҳамда қаҳрамонлар ҳаёти ривожлана боради. Бир тарафда тақдир тақозоси билан адашган, қаҳри қаттиқ, ашаддий жиноятчи Ҳайдарнинг мураккаб қисмати, бир тарафда Камол ва Зумраднинг каттаю-кичикка сабоқ бўларли ҳаёт йўли, ўйламай босган қадами туфайли фарзандларини тирик етим қилган Холиданинг изтироблари, яна бир тарафда ҳузур-ҳаловатдан воз кечиб, ўз ҳаётини хавф остига қўйган жиноят-қидирув хизмати ходимлари – капитан Ҳикматов ва лейтенант Салимовларнинг туриш-турмуши...

Муаллиф ана шу йўналишларни бир нуқтага йиғиб тасвирлар экан, одам боласига бир марта бериладиган умрнинг асл маъносини англаб етиш, ҳалол ва харомни ажрата билиш, ҳаётда инсон ўз қалбига қулоқ солиб яшаши кераклиги ҳақида ўз хулосаларини баён этишга уринади.

Менимча, «Нафс сиртмоғида» қиссасининг яна бир фазилати, тилининг содда ва оддийлиги, тасвирларининг табиийлиги, қаҳрамонлар нутқининг жонлилигидадир.

Асарнинг бош қаҳрамонларидан бири Ҳайдар бир вақтлар билиб-билмай жиноят йўлига кириб қолган, ҳаётнинг мазмунини шоҳона яшаш деб билган ва кексайган чоғида «нафс сиртмоғи»дан чиқаолмай азобланган, анчайин мураккаб характерли образ. Сабаби, у ҳаёт ҳақидаги ўз фалсафасига қаттиқ ишонадиган, ўта совуққон, бешафқат ва қайсар одам.

Муаллифнинг маҳорати шундаки, у ана шу адашган кимсага қора бўёқ чаплаб ўтирмайди, балки тасвирларда холис туришга ҳаракат қилади ва кўп ҳолларда бунга эришади.

«Нафс сиртмоғида» қиссасининг ана шундай руҳий ҳолатларга, қизиқарли ва кутилмаган воқеаларга бойлиги ўқувчини бефарқ қолдирмаслиги аниқ. Энг асосийси бу китоб бугунги фароғатли кунларимизни қадрлашга, ҳаётда очиқ кўз билан яшашга ўргатади.

Қисса ёшларимиз тарбиясида муҳим аҳамият касб этажагига ишонгинг келади киши.

Эркин УСМОНОВ.

Бир шикоят изидан

КЕРАКСИЗ ТЎСИҚ

ёхуд мутасадди йўл назоратчиларининг ўзбошимчалигидан азият чекаётган фуқаролар хусусида

Тобут кўтариб бораётган маҳалладошлар кўча бошига етганда бир қалқиб тўхташди. Икки четига темир қозиқлар қоқилган йўл ҳамишагидек йўғон занжир билан тўсиб қўйилган. Очадиган киши йўқ. Аниқроғи касби-корининг тайини йўқлигидан занжир ёнини «ижарага олган» ва ўтган-кетгандан чойчақа ундирадиган кимса тумонат одамни кўриб жуфтакни ростлаган. Начора жаназа фурсат кутмайди. Тобут кўтарган одамлар занжир устидан ҳатлаб ўтишди. Кимдир қоқилди, кимдир йиқилди, кимнидир қарғашди...

Лоақал шу дафн маросимида йўлни очиб қўйишса бўлмасмиди? Ахир бандалик ҳар кимсанинг бошида бор-ку!..

Аслида тобут кўтарган кимсаларга бу кўча бегона эмас. Ҳар куни неча марталаб ҳовлиларига шу йўлдан кириб-чиқишади. Аммо кунда бўлмасаям кунора йўл назоратчилари билан можаро. Самарқанддек шаҳри азимнинг қоқ марказида – Чорсу майдонидан Сиёб бозорига олиб чиқадиган Тошкент кўчасида автомашиналар қатновини таъқиқлаб йўлга бесўнақай занжир тортиб қўйилди-ю шикоятбозликлар бошланди. Сабаби шу кўчада яшовчи фуқаролар шахсий транспортларини қаерда қолдиришни билолмай овора бўлишганди. Муаммони ўрганишга шаҳар Ички ишлар бошқармасининг Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги бўлими ва йўллардан фойдаланиш идораси мутахассислари жалб этилди. Ниҳоят Самарқанд шаҳар ҳокимлигининг 2000 йил 16 августдаги фармойиши билан Тошкент кўчасидаги автотранспорт воситалари қатнови тартибга солинадиган бўлди. Яъни, Тошкент кўчасининг Чорсу майдонидан Сиёб бозоригача бўлган қисмида жойлашган корхона-ташкилотлар ва доимий истиқомат қилувчи фуқароларга тегишли автомашиналар қатновига истисно тариқасида рухсат берилди. Машинаси борлар шаҳар ҳокимининг мазкур фармойишидан дарҳол нусха кўчириб, ҳайдовчилик гувоҳномаси орасига солиб қўйишди. Эҳтиёт шарт-да, Давлат йўл ҳаракати хавсизлиги хизмати ходими билан сан-манга боришмайди, фармойишдан хабари бўлмаса ўқиб кўргач ўтказиб юборар...

Таассуфки шахсий автомашина ҳайдовчиларининг бу «эҳтиёткорлиги» Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати ходимларига чивин чаққанчалик таъсир кўрсатмади. Улар аввалгидек ўз постларида «қоидабузарларга» нисбатан шафқатсиз бўлиб тураверишди. Йўлнинг икки адоғида тортилган занжир тўсиқ устида асаббузарликлар авжига чиқаверди. Биров ўтаман дейди, биров бу йўлга мен хўжайин, қўймайман дейди.

Шаҳар ҳокимининг фармойиши-чи, унинг бажарилишини назорат қилувчилар наҳотки топилмаса? Ўз ходимларининг ҳатти-ҳаракатларига масъул Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги раҳбарлари-чи? Улар номига битилган қулоч-қулоч шикоят хатлари қачонгача эътиборсиз қолиб келади?

Аслида ҳар қандай қоида йўлларда қатнов хавфсизлигини таъминлаш билан бирга фуқаролар манфаатига хизмат қилиши, уларга қулайлик яратилиши керак. Самарқанд шаҳар ҳокимлигининг Тошкент кўчаси атрофида жойлашган Гузар, Муборак, Қорабой оқсоқол сингари минглаб аҳоли истиқомат қилаётган маҳаллалари учун йўлни очиб қўйиш ҳақидаги фармойишидан мақсад ҳам шу. Бироқ...

Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати ҳоким фармойишини назар-писанд қилмагач, ҳокимлик эса ўз фармойиши бажарилишини назорат қилишни унутиб қўйгач муаммо жамоатчилик ҳукмига ҳавола этилди. Яъни, Қорабой оқсоқол маҳалласидан бир гуруҳ фуқароларнинг шикоятлари асосида вилоят «Самаркандский вестник» рўзномасида каттагина танқидий мақола чоп этилди. Аммо муаммога дахлдор ташкилотлар, шаҳар ҳокимлиги ҳам, Давлат йўл ҳаракати хавсизлиги хизмати раҳбарлари ҳам мақолага муносабат билдиришни ўзларига эп кўришмади.

– Тошкент кўчасида жойлашган уйда истиқомат қиламан, – дейди фуқаро С. Ёрбобоев. – Кўчадан автомашинамни ҳайдаб ўтишим учун рухсатномам бор. Аммо шу йилнинг 17 январь куни шаҳар Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати ходимлари йўлдан ўтказишмади. Милиция катта лейтенанти Расулов эса қатнов учун берилган рухсатномани йиртиб ташлади. Наҳотки ўз уйимга машинамда кириб-чиқолмасам...

– Уйимизга етиб олиш учун ҳар сафар маҳалла ичкарисидаги айланма, тор йўллар орқали 2-3 километр ортиқча масофани босиб ўтишга мажбур бўлаяпмиз, – деб ёзилган Бозор Баротов, Фахриддин Қурбонов, Илҳом Исамов сингари жами 16 нафар фуқаро имзо чекишган шикоят хатида. – Холбуки Тошкент кўчасида жойлашган суд, нотариал идоралари ва бошқа нуфузли ташкилотларга қарашли автомашиналарни қуллуқ қилиб ўтказишади. Ахир рухсатнома ҳаммага бир хил берилган-ку.

Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати ходимларининг қўпол ҳатти-ҳаракатлари хусусида Гузар маҳалласидан Тоҳир Холмуродов, Қорабой оқсоқол маҳалласидан Орзу Шукуров, Аҳтам Аҳмедовлар ҳам куйиниб ёзишган.

Хўш, башарти Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати ходимлари бурчга нолойиқ ҳатти-ҳаракатларга йўл қўйган ва шахсий автомашина эгалари ўзларини ҳақ деб ҳисоблаётган бўлишса, дарҳол хизмат суриштируви ўтказилиб зарур хулосага келиниши керак эмасми?

Самарқанд вилоят Ички ишлар бошқармаси Давлат йўл ҳаракати хавсизлиги хизматида негадир бу саволга жим қолишни афзал кўришмоқда. Бошқарма бошлиғи Ҳамид Рўзиев ўша оддий Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати ходими билан муомала қилиш, жазолаш осон эмаслигини айтиб прокурорга мурожаат қилишимизни маслаҳат бериб суҳбатни насия қилди. Бошқарма бошлиғининг шахсий таркиб бўйича муовини Ҳамид Сатторов эса бу вазифага яқинда тайинланганлигига қарамай муаммони албатта ўрганиб чиқишга ваъда берди. Лекин айтилган вақтда шикоят эгаларини қабул қилишга фурсат тополмади.

Фикримизча Самарқанддек маданиятли шаҳарда йўллар ҳам қатнов тартиб-қоидалари ҳам юксак маданият нишонаси бўлмоғи лозим. Йўлларда бетон деворлару сунъий занжир тўсиқларни қалаштириб қўйишдан кимнинг муддаоси ҳосил бўларкин? Аслида қоидага итоат қиладиганлар учун оддий таъқиқ белгиси кифоя эмасми?

Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ,
«Адолат»нинг ўз мухбири.

Қўзилатиш – масъулиятли иш

ЯХШИ НИЯТ ЮРТГА ЙЎЛДОШ

– Бу йилги баҳор форишликлар учун қутлуғ келди. Сувсизликдан толиқиб, ҳориган дала-боғлар кенг яйловларда энди ўзгача манзарани кузатасиз: баҳор ёмғирига қонган она ер ўзининг бор гўзаллигини намоён этиб, гўёки бу йилги қут-барака, тўкин-сочинлик, фаровонликдан дарак бераётгандек. Кўпни кўрган отахонларнинг эса тили дилидан шукроналар тушмайди. Яратганнинг марҳамати ила кунора ерга ризқ-рўз бўлиб ёғилаётган баҳор ёмғирини юз-кўзларига суртишиб, шундай неъматни берганига беадад шукрлар айлашади.

Ахир кейинги икки-уч йил ичида бундай манзарани Форишда ҳеч ким кўрмаган, ернинг сувга тўйинишини кимлар орзу қилмаганди. Қарангки, яхши ният юртга йўлдош деганларидек, кўпчиликнинг эзгу тилаги ижобат бўлди. Ҳозир кўзни яшнатиб турган ғалла майдонлари, кенг яйловларни безаб турган ўт-ўланлар, чўпон-у ғаллакорларнинг ишлари бароридан келишидан дарак бериб турибди. Айниқса, чўпоннинг таёғини елкага олиб қир-адирларда юрт маъмурчилиги йўлида хормай-толмай ишлаётган чорвадорнинг бундай қулай оби-ҳаводан мамнунлигини айтмайсизми?

Ширкат хўжалигимиз туманимиздаги чорвачиликка ихтисослашган жамоаларнинг бири. Шунинг учун ҳам бирон йил йўқки, режаларни ошириб бажариб, салмоқли натижаларга эришмаётган бўлсак. Бу йил ҳам қишловдан беталофат чиқиб, қўзилатиш мавсумини муваффақиятли бошлаб юбордик. Чўпонликни ота касбига айлантирган 70 ёшли Ҳамро бобо Бозорбоев шартнома режасини биринчилардан бўлиб адо этиб, ҳар юз совлиқдан 110 бошдан қўзи олди. Унинг ҳар 108 таси ўстиришга қолдирилди. Тажрибали чўпонларимиздан Бургут Нодирбоев эса ҳар юз бош совлиқдан 120 бошдан қўзи олишга эришди. Эндиликда Худойберди Эгамбердиев, Сенсизбой Райимбеков, Рашид Қурбонов, Холмурод Тўйчиев, Тамара Жўраева сингари пешқадам чўпонларимизнинг фаолиятида ҳам шундай қувончли натижалар қайд этилди.

Хўжалигимиздаги 27 минг 361 бош қўй-эчкининг 16 минг 855 тасини совлиқ ташкил этади. Мавжуд 803 бош йилқининг 355 таси эса она биядир. Бу йил ҳар юз бош совлиқдан 93 бошдан қўзи, ҳар юз бош она биядан 65 бошдан қулун олиб, 9 минг 955 бош қўзини парваришга қолдиришни, 6 минг донадан зиёд қоракўл тери етказиб беришни режалаштирганмиз.

Нуробод туманидаги «Олға» ширкат хўжалиги чорвадорлари ҳам қўзилатиш мавсумини соз ўтказишяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор чўпон Шамсиддин Қаршиев. 2. Хўжалик раиси Эшназар Ибодуллаев (ўртада) чўпонлар даврасида.

Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ олган суратлар.

Бунинг эвазига йил охиригача мавжуд қўй-эчкилар сони хўжалигимизда 30 минг бошга, йилқиларники эса 930 бошга етказилади. Оилавий пудратнинг самарали усулларидан кенг фойдаланаяпмиз. Ҳозирги пайтда ширкат хўжалигимиздаги 50 та пудратчининг 4 таси йилқичиликка, 1 таси сабзавотчиликка, 3 таси ғаллачиликка, қолгани чорвачиликка йўналтирилган. Ҳар бир оилавий пудратчининг ўз меҳнатидан моддий манфаатдорлигини ошириш учун барча зарур чораларни кўраяпмиз. Айниқса, мен бу ерда раҳбар бўлиб иш бошлаган кейинги уч йилдан буён хўжалигимизда чек усулини жорий этилганлиги муваффақиятлар кўламини кенгайтиришга ёрдам бермоқда. Оилавий пудратчиларимизнинг ҳаммаси бу самарали усул боис ўз харажат ва даромадларини вақтида билиб боришаяпти. Улар билан ҳисоб-китоблар пухта йўлга қўйилмоқда. Натижада, ҳар ким меҳнатига қараб роҳат кўраяпти. Энг муҳими хўжалик мулкига ўз мулкидай муносабатда бўлмоқда. Уни авайлаб-асраб сақлашга, бойитишга эришмоқда.

Ўтган йилни ширкат хўжалигимиз 3895 минг сўм соф фойда билан якунлашга муваффақ бўлганди. Натижада, ширкатимиз аъзоларига 2335 минг сўм дивидент ҳисобланди. Бу йил, яъни «Қарияларни қадрлаш йили»да эса 2543 минг сўм соф фойда олишни, рентабелликни 26 фоизга етказишни мўлжаллаяпмиз. Хўжалигимиз туманимиздаги 52 та қишлоқни қамраб олган. Унда 16 минг аҳоли яшайди. Шундай экан, аҳолининг турмуш даражасини яхшилаш, кам таъминланган, ижтимоий ҳимояга муҳтож оилаларга моддий ёрдам кўрсатиш муҳим вазифамиз бўлиб қолаверади. Ўтган йили бу мақсадлар учун 7,5 миллион сўм сарфладик. Бунинг натижасида «Ўрта қишлоқ»даги 200 хонадонга «зангори олов» кириб борди. «Эгизбулоқ» қишлоғининг 4 километрига газ қувурлари тортилди. Бу йил қишлоқ аҳлига шарт-шароит яратиб бериш юзасидан бошлаган барча ишларимизни қизғин давом эттираяпмиз. Яна 370 хўжаликни табиий газ билан таъминлаб, 10 километрга газ қувурлари тортамиз.

Бу йил чорвачиликка ҳам, деҳқончиликка ҳам жуда қулай келди. Ёғингарчилик мўл бўлди. Зеро, бу кўпдан буён қилган яхши ниятларимизнинг шарофатидандир. Ҳар доимгидек Қизилқирда Наврўз байрамини зўр шодиёналар билан нишонлаган туманимиз аҳли юртга мўл-кўлчилик, фаровонлик тилаган эди. Бугун ўша тилаклар ижобат бўлмоқда. Форишга яна қут-барака, файзу таровват қайтаяпти.

Шавкат ЭШОНҚУЛОВ,
Жиззах вилояти, Фориш тумани, «Боғдон» ширкат хўжалиги раиси.

Ўзбекистон — Миср

ҒОЛИБЛАР ТАҚДИРЛАНДИ

Маълумки, Мисрнинг Ўзбекистондаги элчихонаси Матбуот шўъбаси ташаббуси билан пойтахт ва Тошкент вилоятидаги қатор мактаб ўқувчилари ўртасида «Аҳромлар юртига саёҳат» шиори остида танлов ўтказилган эди. Куни кеча пойтахтимиздаги Байналмилал марказда ана шу танлов ғолибларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди.

Тантанани очган Миср элчихонаси Матбуот шўъбасининг раиси Раъфат Ас-Сабъа бу мусобақада иштирок этган ўрта синф ўқувчиларининг ёш бўлишларига қарамай қадимий ва ҳамиша навқирон Миср, унинг ўтмиши, шунингдек, бугуни ҳақида чуқур маълумотларга эга эканидан ҳайратланганини ва қувончини яшириб ўтирмади. Шунингдек, Ўзбекистоннинг келажаги, истиқболи бундайларнинг ватан тараққиёти, равнақига қўшажак улушларида самарали тилади. Зеро, танлов иккала юрт орасидаги алоқалар, уларнинг тарихи, шу кундаги тараққиёти, маданияти, иқтисоди, матбуоти, сайёҳлиги сингари қатор муҳим мавзуларга бағишланган эди.

Шундай қилиб, биринчи ўрин эгаларининг ҳар бирига фотоаппарат, иккинчи ўрин соҳибларига биттадан магнитофон, учинчиликни эгаллаган қатнашчилар ҳисоблаш машинаси ўрнатилган ўқув қуроллари билан тақдирландилар. Ўз навбатида тақдимотда танлов ташкилотчилари-ю, фаоллар ҳам четда қолишмади.

Кечада Мисрнинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Жамил Фейид ҳамда «Ўзбекистон—Миср» дўстлик жамияти раиси, профессор Неъматулло Иброҳимовлар иштирок этишди ва бу каби тадбирларнинг ҳар икки мамлакатлар ўртасидаги муносабатларни янада мустаҳкамлашга ўзига беқиёс ҳисса қўшишини таъкидлашди.

Республика Олий ва ўрта махсус таълим, Халқ таълими вазирликлари масъуллари, чет эл элчихоналари вакиллари ҳам иштирок этишди.

Қаноат ТИЛЛАХЎЖАЕВА.
«Адолат» мухбири.
СУРАТДА: маросимдан лавҳа.

Хушёрлик — ҳаёт тарзи

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ: ҚЎЛБОЛА!..

Санобар Мамажонованинг маълумоти ўрта. Мактабни аранг тамомлаган-у, ўзини олди-сотдига урган. Бу иш ҳам жонига тегиб, ширин ичимликлар ишлаб чиқаришга киришиб ҳам кетди. Шу ниятда кунлар исиши билан лимонад ва маъданли сув ишлаб чиқаришга киришиб ҳам кетди. Оддий сувга озроқ шарбат ва бўёқ қўшса, бўлди экан. Бир жўмракдан «Дюшес», иккинчи жўмракдан «Мандаринли ичимлик» оқиб келаверар экан. Озроқ газ қўшса, маъданли сув тайёр бўлаверди.

Тўй кезлари ҳам туғилган кунни нишонлайдиганлар ҳам Риштон тумани Зохидон қишлоғи Муқимий кўчаси 18-уйда истиқомат қилувчи сохта тадбиркор Санобар Мамажонова хонадони томон оқиб кела бошлаганди. Улар орасида туман Давлат солиқ инспекцияси ходимлари ҳам борлигини Санобар хаёлига ҳам келтирмаган эди. Санобарнинг бозори қизиб турган пайтда солиқчилар савдонинг белига тепиб қолишди.

Текширув ўтказилган куни яширин цехдан ҳар донаси 45 сўмдан сотилаётган 453 шиша салқин ичимлик, 2,5 литр шарбат концентрати, қопқоқлагич дастгоҳ, кислород баллони, «Байкал», «Дюшес», «Мандаринли напиток» ичимликларининг ёрлиқлари ва бошқа кўп ашёлар чиқди. Ҳаммаси далолатнома тузилиб, Санобар Мамажоновага нисбатан суриштирув ҳаракатлари бошлаб юборилди.

Ўша куни Ўзбекистон тумани Давлат солиқ инспекцияси ходимлари Конизар қишлоқ фуқаролар йиғинидаги Даш қишлоғида истиқомат қилувчи Ҳалимжон Хошимов ва Қўшқишлоқ Дашасан Ҳошимовларда ... Ғайрат Нурматов хонадонида пахта ёғи ишлаб чиқарадиган яширин цехлар фаолиятига чек қўйдилар. Цехларни кўздан кечириш жараёнида ёғ маҳсулоти ишлаб чиқарувчи мосламалар, дастгоҳлар, ёғ қолдиқлари, чигит, кунжара далилий ашё сифатида олинди. Хозир суриштирув ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Қўлбола ёғ ва ичимликларнинг фойдасидан зиёни кўп. Айрим кишилар бу маҳсулотларнинг арзонлигига учиб, ўз саломатликларига путур етказаётганликларини билмаяптилар. Қўлболага эҳтиёт бўлинг. Кейин «аттанг» деб қолманг.

Н. ЖАСУРОВ.
Фарғона вилояти.

Суд очерки

(Охири. Боши ўтган сонларда.)

БОТИР УМАРОВНИНГ ЗЎРАВОНЛИГИ

Ихтиёр Қаҳрамонни отаман деб, ўзи ярадор бўлгандан Ботир ҳакимлигининг «Бировга чоҳ қазисанг, унга ўзинг йиқиласан» деган нақлини бир ўйлаб кўрмади. Аксинча, «Замон зўрники» деган тушунчасидан воз кечмай, кунларнинг кунида кўчаларида юрадиган. У дастлаб Косон туманидаги Улуғбек номли ширкат хўжалиги ҳудудида жойлашган Гулобод қишлоғилик Хайрулла Ҳайитов билан танишиб, ўзининг ғаразли мақсадига етишиш учун у билан «дўстлашиб» олди. Иккови Хайрулланинг Г 03-43 КФ рақамли «Жигули» машинасида биргаликда тижорат ишлари учун фойдаланиб юришди. Бироқ, кейинроқ зўравон бу машинадан четлатиб бир ўзигина фойдаланишни хоҳлаб қолди. Хайрулла эса бунга рози бўлмади. Шунда у:

— Таниш кўрганимни машинангни менга бер-да, бу ердан туёғингни шиқиллатиб кет. Агар ... отиб ташлайман, — деб дўқ урди.

Бу ҳақда, яхшиси, жабрланувчи Хайрулла Ҳайитовнинг ўзидан эшитайлик. У шундай дейди:

— Қаршидаги пахта тозалаш заводи ёнида жойлашган чойхонага бир юмуш билан борувдим. У ерда Қаҳрамон билан танишиб қолдим. У мени Ихтиёр билан таништирди. Кейинроқ ҳар иккови орқали Ботир Умаров билан топишдим. Булар тез-тез шу чойхонага келиб туришар экан. Ботир билан тижорат ишларида ҳамкорлик қила бошладим. Икковимиз қалин дўстга ўхшардик. Баъзан бизнинг ишимизга Ихтиёр билан Қаҳрамон ҳам аралашиб қоларди. Қаерга борсак, нима иш қилсак, менинг машинам асқотарди. Кўпинча машинамни Ботирнинг ўзи ҳайдар эди.

Кунларнинг бирида Ботир, Ихтиёр ва мен Ботирнинг аэропорт томондаги коттежига бордик. У ерда битта номерсиз «КамАЗ» автомашинаси турган экан. Ботир: «Шу «КамАЗ» меники, унинг моторини сотиб, жун, тери оламиз. Кейин уни пулга айлантириб бизнес қиламиз»,— деди.

Орадан бир қанча вақт ўтгач билсам «КамАЗ» Ортиқ ака деган кишиники экан. Шунда мен Ботирга:

— «КамАЗ»ни ўзимники деган эдинг. Аслида у Ортиқ аканики экан-ку?—» десам, у мени машинанинг ичига тортиб, 2-3 мушт урди. Кейин:

— Бу ҳақда бировга айтсанг, ўлдираман, йўқ қиламан, – деб қўрқитди.

Ботир бора-бора менинг машинамга ҳам эгалик қила бошлади. Уни муттасил ўзи ҳайдаб юрарди. Агар машинамни олмоқчи бўлсам, бир баҳона топиб урарди. Мен унинг важоҳатидан қўрқиб, бу ҳақда ҳеч кимга айтмасдим.

Бир куни у маст бўлиб қолди. Уйига бордик. У ерда Ботир битта автоматни олиб чиқиб, мендан:

– Сен «КамАЗ»нинг мотори кимникилигини билишингни бирор кишига айтасанми, – деб сўради.

– Йўқ, ҳеч кимга айтмайман, – дедим. Шунда у:

– Агар бирор кишига гапирсанг, сени ўлдириб юбораман. Мен қамалиб кетсам ҳам қамоқда туриб бўлса ҳам сени йўқотавераман, – деди ва автоматни қўлига олиб эшикнинг тўғрисидаги деворга қараб бир неча бор ўқ узди. Автоматни менинг олдимга олиб келиб отгани учун қулоғим шанғиллаб кетди. Уч кундан кейин қулоғим оғриб шифохонага ётдим. Ундан бир кун олдин Ботир менинг машинамни миниб уйимга келди. Ўзи билан автоматини ҳам олиб борган экан, уни менга кўрсатиб:

– Сени отиб ташлар эдим-у, лекин еттита боланг бор, қари отанг бор экан, – деди.

Шундан кейин Ботир менинг машинамни бутунлай бермай қўйди.

«РАЗБОР»ЧИЛАР

Жиноий гуруҳ аъзолари текин «соққа» эвазига жиноятчиликнинг яна бир турига қўл уришди. Улар бу гал қарз олувчи ва қарз берувчи ўртасида юзага келган можарога «разборчилик» қилишди ва қарз олиб вақтида тўлай олмай қолган кишини жазолаб, ундан зўравонлик билан катта миқдорда фоиз пули ундириш ҳисобига ҳамён қаппайтиришди.

Арол Исаев ўзининг хусусий дўкони олдида акаси Алик билан гаплашиб турган эди. Уларнинг ёнига Келдибек Норбоев келиб Аликни четга олиб суҳбатлашди. Кейин акаси Аролни чақириб деди:

– Шу кишига ёрдамлашиш керак. Бир кишига қарз берган экан, шуни ундириб бергин!

– Хўп бўлади. Аканинг гапи ука учун қонун. Бироқ, бу одам ўзи қарз берган одамининг уйини кўрсатиб берармикан? – сўради Арол. Шунда Келдибек унга қараб:

– Биламан, Нишон туманида яшайди, – деди.

– Унда унинг уйини кўрсатиб қўйинг!

– Қачон бормоқчи бўлсангиз, сизга ўғлимни қўшиб юбораман. У қарздорнинг уйини кўрсатиб қўяди...

– Хўш қарзни ундириб берсам хизмат ҳақимга нима бўлади?

– Хизматингизга тайёрман!

Шундан сўнг бу хизмат эвазига Келдибек Аролнинг дўконига оид ҳужжатларни тайёрлашга ёрдам берадиган бўлди. Шунингдек, акасининг ҳам бир илтимосини қондиришга сўз берди...

Арол воқеани гуруҳдошлари Ихтиёр билан Ботирга айтди. Улар:

– Гап йўқ, бирга борамиз, – дейишди. Бироқ, улар ҳам «хизмат ҳақи»га нима беришини сўрашди. Арол уларга жавобан:

– Албатта қуруқ қўйишмайди. Бу ҳақда биз билан борадиган йигит билан гаплашамиз, – деди.

Орадан уч-тўрт кун ўтгач, Аролнинг дўконига Келдибекнинг ўғли Алишер оқ «Москвич» ҳайдаб келди. Икковлон Нишон туманидаги қарз олган кишининг уйига боришди. Бироқ, у уйда йўқ экан. Ноилож ортларига қайтишди.

Шу куни Арол Ботир билан Ихтиёрнинг олдига бориб:

– Қарздорнинг уйини кўриб келдим. Бугун уйида йўқ экан. Эртага бориб топамиз. Барибир ерга кирса бошидан, осмонга чиқса оёғидан тортамиз.

Белгиланган куни Арол қизини дўконга қўйиб, ўзи Ботир ва Ихтиёр билан Хайрулланинг уйига борди. Уйда ҳеч ким йўқ эди. Уй эгаси Ашурали Рузибоевни чақириб:

– Укангиз Келдибекдан қарз олган экан, шуни сиз тезда уч баробар қилиб фоизи билан қайтариб беринг. Акангиз бизда хизматчи бўлиб юрибди, — дейишди.

Ашурали қаршисида турган кишиларнинг важоҳатидан қўрқиб, ука олган қарзни 150 фоиз қилиб қайтарди. Бироқ, зўравонлар бунга рози бўлишмади. Эртасига Аролнинг Қаршидаги дўконига яна дастлаб олинган қарзнинг 60 фоизи миқдоридаги пулни олиб бориб «ўз ихтиёри билан бериб кетишини» айтиб кетишди. Ашурали эртасига пулни олиб бориб берди. Аммо орадан уч кун ўтгач, талабли одамлар яна Ашуралини чақириб келишди.

Бироқ, зўравонлар бу билан ҳам қониқмадилар. Қарз олувчининг акасидан шунча пулни олишган, энди унинг ўзини ҳам ушлаб туришди. Уйига бориб:

– Олган қарзингни икки баробар қилиб қайтарасан. Узмасанг, кунингни кўриб оласан, — дейишди. — Бизни танимасанг, таниб, билмасанг билиб қўй. Биз Қарши шаҳри «Разборчи»ларимиз. Вокзал атрофида яшовчиларнинг ҳаммаси бизни билади, — деб дўқ қилишди.

Бечора Равил Рўзибоев қўрққанидан улар сўраган пулни топиб берди. Шундай қилиб Арол, Ботир ва Ихтиёрлар ўзларини қаҳри қаттиқ «разборчилар»миз деб, акаукани қўрқитиб, зўрлик билан бировдан кўтарган каттагина миқдордаги қарзини тўрт баробардан ҳам кўпроқ қилиб қайтариб олишди.

ҚАБОҲАТ БОТҚОҒИГА БОТГАНЛАР

ёҳуд бир жиноий гуруҳнинг қилмишлари хусусида

ҚАЙТАР ДУНЁ

Қайтар дунё дейдилар. Жиноий гуруҳнинг қилмишлари фош ҳам бўлиб, бегуноҳ одамларга ўтказган зулмлари ўзларига қайтадиган кунлар келди.

Хайрулла Ҳайитов машинасини зўрлик билан тортиб олган Ботир Умаровнинг қилмишлари хусусида тегишли идораларга ариза берди. Аризада жумладан ўқотар қурол-автоматдан ўқ отиб қўрқитгани ҳам баён қилинган эди. Шу боис ҳам жиноятчининг уйи тинтув қилинди. Бироқ, бу тинтув уларнинг ўзгалар уйини ноқонуний, хуфёна ёки зўрлик ишлатиб қилган тинтувлари каби ноқонуний эмас эди. Шу боисдан ҳам у холис гувоҳлар асосида ўтказилди.

Буни қарангки, Ботир Умаровнинг Қарши шаҳридаги Ғузор кўчасида жойлашган 20-хонадони томидан «Противогаз» ғилофига солиб яшириб қўйилган АКМС-70 автоматининг уч дона 5,45 мм. калибрли ўқдорилари, 16 калибрли силлиқ стволли ов милтиғининг отишга яроқли бўлган ўқдорилари топилди. Шугина эмас, унинг ва бошқа жиноий гуруҳдошларининг барча қилмишлари бирин-кетин очилаверди. Оқибатда барчалари ҳам одил суднинг қора курсисига ўтқазилдилар.

Суд талончи-қотиллар Қаҳрамон Ражабов ва Арол Исоқовларни энг олий жазо – ўлимга маҳкум деб топди. Шунингдек, Ихтиёр Худойқулов, Ботир Умаров ва Баҳодир Турдиқуловлар ҳам қилмишларига яраша жазога мубтало этилдилар. Шу билан жиноий қилмишлари бир неча йилдан бери очилмай юрган мазкур қора гуруҳнинг қабоҳатга тўла кирдикорларига одилона нуқта қўйилди.

ХУЛОСА

Беихтиёр ўйлаб қоласан киши. Бу жиноятчи унсурларга нима етмасди ўзи? Нега улар бу фоний дунёда мол-дунёга бу қадар ўч. Нега уларга меҳр-шафқат туйғулари бегона?

Аслида уюшган гуруҳ аъзоларининг турмуш тарзи ижобий ҳолатда эмас. Иш жойларининг тайини йўқ. Меҳнатга бўйин товламаган. Бироқ, бой-бадавлат бўлишни хоҳлашади. Лекин унга эришиш учун ҳалол меҳнат қилишни исташмайди. Аксинча, еганнинг оғзига, кийганнинг эгнига қараб ҳавас қилишга кўникишолмайди, ҳасад қилишади.

Ҳаммалари ҳам бир-бирларидан шафқатсиз, меҳр-оқибатсиз одамлар. Ўзгаларни қўя туринг, ҳатто бир-бирини ҳам аяб ўтирмайдилар. Кези келганда ўз ҳамтовоқларининг жонига қасд қилишдан ҳам тоймайдилар. Бунга сабаб, бизнингча, уларнинг билим савияларининг пастлиги, дунёқарашларининг ғоят торлиги-ю, юракларида инсоний туйғуларнинг етишмаслиги бўлса керак. Акс ҳолда улар ўзгаларнинг луқмаи ҳалолини эгаллаб, ўзлариники қилиб олиш, уларнинг жонларига бу қадар ваҳшиёна усуллар билан қасд қилишмасди, қасд қилмоқликнинг ўтакетган пасткашлик эканини англаб етишарди.

Яна икки оғиз улар яшаб турган жойдаги жамоатчилик ҳақидаги гапимизни ҳам айтиб ўтайлик. Бу нашудлар-ку шу тарздаги тубанлик билан ҳаёт кечирар экан, нега энди бошқалар бунга тоқат қилишди? Аҳволни кўриб, кўрмасликка олишди, муросасоз бўлишди? Ахир маҳалла-кўйнинг буларга таъсири, панд-ўгитлари қани?

Эҳтимол, маҳалла фаоллари бу текинтомоқ нашудларни ўртага олиб муҳокама қилганида, уларни меҳнатга бўйсунишга ўргатганида, назорат остига олганида шу кўргуликлар бўлмасмиди, деб ўйлаб қоласан киши.

Ўтган ишга—салавот , дейди халқимиз. Бас шундай экан, рўй берган бу фожеадан тўғри хулоса чиқариш, бундан буён ҳеч қаерда бунақа қонли-ю, ваҳшиёна жиноятларнинг содир бўлишига йўл қўймаслик ҳақида ўйлаш, ўйлаганда ҳам у фақат ўйлигича қолиб кетмаслигига эришиш, жиноятчиликка қарши эса амалий ишлар қилишни янада кучайтириш лозимлигини унутиб бўлмайди. Яна бир гап юқорида жирканч қилмишлари баён этилган жиноий гуруҳнинг аччиқ тақдири шум ниятда юрганлар учун сабоқ бўлиши керак.

Муҳиддин МУСАЕВ,
Тошкент вилояти прокуратурасининг криминалист прокурори,

Мурод КАЛОНХОНОВ,
«Адолат» мухбири.

«Солиқ ҳақида нималарни биласиз?»

БИЛИМ ВА МАҲОРАТ НАМОЙИШИ

Хоразм вилояти Давлат солиқ бошқармаси ташаббуси билан яқинда фермер ва деҳқон хўжаликлари, кичик ва ўрта бизнес корхоналари раҳбарлари ўртасида «Сиз солиқ тўғрисида нималарни биласиз? деган мавзуда кўрик-танловлар бўлиб ўтган эди. Бу гал эса ўзаро беллашгани якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи фуқаролар ташриф буюришди.

Вилоятда шу кеча-кундузда 7601 нафар фуқаро якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланмоқда. Мустақиллик йилларида яратиб берилган шароитлар туфайли улар ўз истеъдодларини тўла намоён этиб қадимий халқ ҳунармандчилигини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшиб келмоқдалар. Хазорасп туманидаги қишлоқ хўжалиги касб-ҳунар коллежи мажлислар зали фойесида ташкил этилган кўргазмага қўйилган дурадгорлик ва ўймакорлик буюмлари, тикувчилик ва озиқ-овқат маҳсулотлари хоразмлик қўли гул тадбиркорлар нималарга қодир эканликларини кўрсатиб турибди. Йиғилганлар уларни завқ билан кўздан кечирдилар ва ўзларининг холис баҳоларини бердилар.

Хонқалик тикувчи-тадбиркор Отаназар Сотимов қўли билан тайёрланган эркаклар, аёллар ва болалар устки кийимлари кўргазмада каттагина жойни эгаллаган. Тикувчилик — Отаназар учун бобо касб. Бобоси Сотимбой Юсупов ярим аср муқаддам туманда биринчилардан бўлиб чет эл тикув машинасини олиб келиб, буюртма асосида устки кийимлар тикишни йўлга қўйган эди. Кейинчалик бу касбни отаси Шоҳназар ака давом эттирди. Ёнига катта ўғли Отаназарни олиб кичиккина устахона ташкил этди. Шунда бободан хотира бўлиб қолган тикув машинасида Отаназар кийимбош тикишни пухта ўрганиб олди. Кейинчалик ўзи фарзандлари Элдор, Сотимбой ва Гулнозага устозлик қилди. Шу тариқа тикувчилик бу авлод учун бобо касб бўлиб қолди.

Бугунги кунда Отаназар устанинг довруғи довон ошган. Якка тартибда тикиб чиқараётган кийим-бошлар бири-биридан бежирим ва сифатли. Мижозлар сони ой сайин кўпайиб бораяпти. Фарзандлар ҳам мустақил ишлашга ўтишаяпти. Улар ўтган ойларда синфдошларидан 20 нафарига хайрия тарзида мактаб формалари тикиб беришди. Байрамларда қатнашадиган боғча болалари учун ҳам кийим-бошларни Отаназар ўз фарзандлари билан бирга бепул тикиб бераяпти.

Урганчлик тадбиркор Умарбек Шарипов сутни қайта ишлаб қаттиқ ва юмшоқ пишлоқлар, сариёғ каби маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйган. Унинг цехида ҳар куни хўжаликлар ва аҳолидан харид қилинган 500-600 литр серқаймоқ сут қайта ишланаяпти. Умарбек бу соҳани яхши билади. Ўзи олий маълумотли муҳандис-технолог бўлгани учун ҳам ишлаб чиқаришни тобора такомиллаштириб бораяпти. Кўрик-танлов қатнашчилари Умарбекнинг маҳсулотларини татиб кўриб, сифатига юқори баҳо бердилар.

Юқори баҳога хазорасплик тадбиркор-пазанда Ирода Отамуродова тайёрлаб келган тортлар, пирожнийлар, қандолат маҳсулотлари ҳам сазовор бўлди. Ирода умумий овқатланиш тармоғини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшаяпти. Бундан ташқари кўрик-танлов давомида тест саволларига ҳам тўлиқ жавоб бериб, солиқ қонунчилиги бўйича пухта билимга эга эканини исботлади.

Кўрик-танловнинг тантанали очилиш маросимида сўзга чиққан Хазорасп туман ҳокими Ботир Раҳимов ва вилоят Давлат солиқ бошқармаси бошлиғи Исмат Кўзиев барча қатнашчиларни самимий табриклаб, мусобақада уларга омадлар тиладилар. Сўнг зал бўйлаб боғча ва мактаб ўқувчиларининг жарангдор овозлари янгради. Улар тадбиркор ота-оналар, ака-опалар шаънига битилган шеърларни ёд айтдилар, солиқ қонунчилиги бўйича қанчалик билимга эга эканликларини намойиш этдилар. Сўнг кўрик-танлов қатнашчиларининг билимларини синовдан ўтказишга киришилди. Қатнашчилар сиёсий, маърифий, иқтисодий мавзуларда берилган тест саволларига тўлиқ жавоб беришга ҳаракат қилдилар.

Мусобақа давомида энг юқори балл тўплаган хонқалик тикувчи Отаназар Сотимов, хазорасплик пазанда Ирода Отамуродова, урганчлик тадбиркор Умарбек Шарипов ва санъаткор Азамат Отажонов кўрик-танлов совриндорлари деб топилди. Уларга Давлат солиқ қўмитасининг фахрий ёрлиғи, Хазорасп туман ҳокимлиги ва вилоят Давлат солиқ бошқармасининг совринлари топширилди.

Кўрик-танлов қатнашчилари ҳузурида Азамат Отажонов бошлиқ хонанда ва созандалар янги концерт дастурларини намойиш этдилар.

Жасур НОСИРОВ,
Давлат солиқ қўмитаси Матбуот хизмати бош мутахассиси.
СУРАТДА: ғолибларга совринларни топшириш пайти.

Шифокор огоҳлантиради

ЎТКИР ИЧАК КАСАЛЛИКЛАРИДАН САҚЛАНИНГ

Ўткир юқумли меъда-ичак касалликлари дунёнинг жуда кўп мамлакатларида тарқалган. Бу касаллик билан барча ёшдаги кишилар оғрийди, айниқса ёш болаларда касаллик оғир ўтади. Юқумли ичак касалликларига ич терлама, ўткир ичак касалликлари, салмонеллёзлар, ботулизм, вабо ва бошқалар киради. Юқумли ичак касалликлари умумий хусусиятга эга: инфекция тарқатувчи (касал одам ёки бактерия ташувчи), одам организмига ўтиш йўллари (оғиз орқали, ташқи муҳитга тарқалиши) ва бемор ажратадиган чиқиндилардан ўтади. Лекин касаллик қўзғатувчилар қонда, сўлак, балғам, орқа мия суюқлиги ва она сутида ҳам бўлиши мумкин.

Айни вақтда бу касалликлар клиник кечиши бўйича бир-биридан фарқланади. Ўткир юқумли меъда-ичак касалликларининг тарқалишига аввало ариқ, ҳовуз, канал сувини қайнатмай ичиш, сабзавот ва меваларни яхшилаб чаймасдан ейиш, қўлни совунлаб ювмаслик сабаб бўлади.

Касаллик даврларга бўлиниб яширин, бошланиш, ўз ҳолатини намоён қилиш ва тузалиш даврларини ўз ичига олади. Бу ҳар бир инфекциянинг ўзига хос кўринишларидир. Касаллик кўнгил айнаш, қусиш, қорин оғриғи, тана ҳароратининг кўтарилиши билан бошланади.

Бу касалликлар билан оғримаслик учун нима қилиш керак?

Қўлни тез-тез совун билан ювиб туриш, идиш-товоқларни, ҳовли-жойни озода сақлаш, пашшага қарши курашиш ва ниҳоят организмни чиниқтириш лозим. Агар касаллик бошланиб қолса, шифокорга учрагунга қадар регидрон эритмасидан ичиб туриш керак.

Регидрон эритмаси алоҳида пакетларда дорихоналарда сотилади.

Бир литр сувда эритиб мунтазам равишда ичиш керак. Бу касалликларнинг оғир енгиллигига қарамасдан албатта шифокор кўригидан ўтиш керак ва шифокор маслаҳати билан даволаниш лозим. Беморга қанчалик эрта даво қилинса, у шунчалик тез соғаяди ва нохуш асоратларнинг олдини олиш мумкин бўлади.

Суннатилла АҲМАТНАЗАРОВ,
Собир Раҳимов туман ДСЭНМ санитария бўлими мудири.

— Пенсиянинг чўғи кам-ку, мамаша? Яна уриб қолдингизми?!.

Абдурасул ҲАКИМОВ чизган расм.

Астағфуруллоҳ!..

«ГАЗЕТАНГИЗНИ ЁПТИРИБ ЮБОРАМАН...»

Куни кеча таҳририятга бир киши қўнғироқ қилди. Аввало кимлигини айтиб, салом-алик қилиш ўрнига бирдан дўқ ура кетди: – «Газеталарингда нега хотинимни танқид қиласанлар? Бу қилмишларинг учун ҳали пушаймон ейсанлар. Қазо-казо танишларим бор. Ўшаларга айтиб, газеталарингни ёптириб юбораман...»

Кейин билсак, у киши фарғоналик журналист Аҳмаджон Тўхтасинов экан. Ҳайратдан ёқа ушладик. Газетачиликнинг нонини еб, ҳозир пенсияга чиққан ҳурматли касбдошимиз улуғлар ёшига етибдилар-у, муомала маданиятини ўрганмабдилар. Қолаверса, бир газетани ёпиб қўйиш Аҳмаджон Тўхтасиновнинг иши эмаслигини билиб қўйса, ёмон бўлмасди...»

«АДОЛАТ»ЧИЛАР.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН!

«Конструктор» илмий ишлаб чиқариш корхонаси масъулияти чекланган жамияти жамоаси корхона омбор мудири **Саидаскар САЙДУЛЛАЕВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади ҳамда ҳамдардлик билдиради.

Қимматли қоғозларнинг Давлат Марказий депозитарийси меҳнат жамоаси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси аппаратининг масъул ходими Тажетдин Хожаниёзовга қайнонаси **Роза ПОТАПОВА**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Т. О. ДАМИНОВ, А. Ғ. ҒУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖЎРАБОЕВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. Р. ҲАЙДАРОВ, М. МЎЙДИНОВ, К.РИХСИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. М. АЗИМОВ, Т. И. ЭРГАШЕВ, А. МАМАЖОНОВ, Ў.Ф. ЖЎРАЕВ, Н. НУРМАТОВ, М. КАЛОНХОНОВ, Д. Ғ. ТОШМУҲАМЕДОВА, З. Т. ТЎРАҚУЛОВ (ўз мухбир).

Мулоқот учун телефонлар:
Қабулхона — 133-41-89.
Хатлар ва шикоятлар бўлими — 136-55-64.
Котибият — 136-55-96.
Факс: (8.371) 133-41-89.

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот қўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган. Буюртма Г— 300, Ҳажми—2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт - матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Навбатчи— Матёқуб НАРЗИЕВ | Саҳифаловчи — Бахтиёр ҚЎШОҚОВ

Газета IBM компьютерида терилди.

Босишга топшириш вақти—20.00. Босишга топширилди 20.00.